

Subotički Obzornik

Godina II. • Broj 17 • 25. veljače 1995. • Cijena 1 dinar

Susret delegacije iz Nizozemske s predstavnicima mjesnih političkih organizacija

POLOVIČAN USPJEH

Zamisao da se u Subotici osnuje ambasada mjesne demokracije, čiji je inicijator Savjet sigurnosti iz Strassbourga, ostala je do daljnjega samo ideja vrijedna pažnje. Naime, 11. veljače naš su grad posjetili **Dion van den Berg**, član specijalnoga komiteta Savjeta sigurnosti i **Rik Hendriks** iz tilburškog Centra za međunarodnu suradnju, kao članovi delegacije za projekt ambasade mjesne demokracije. Njih su ugostili **Ana Prčić** u ime SPS, **László Józsa**, ispred SVM i **Petar Doroslovački** iz novoustanovljene koalicije GPS „Golubovi Subotice” – ND (Nova demokratija). Ranijim dogovorom bilo je predviđeno da iz nizozemskog grada Tilburga također kao članovi delegacije doputuju resorni predstavnici mjesne samouprave, ali su oni zbog problema s ulaznim vizama izostali. S druge strane, osim spomenutih troje, nitko se više od predstavnika političkih stranaka koje djeluju u gradu nije pojavio.

Vidimo se u Haagu

Završavajući predstavljanje svoje stranke u općini, **Ana Prčić** je gostima iz Nizozemske poželela zaista neočekivanu dobrodošlicu riječima: **Nadam se da ćemo se vidati i u boljim vremenima. Možda jednog dana i u Hagu.**

Predstavljajući SPS uzvanicima **Ana Prčić** je istaknula da je to građanska partija lijeve orijentacije koja se zalaže za ravnopravnost građana, ostvarenje socijalne pravde i politiku mira „koju je život nametnuo”. Također SPS u posljednje vrijeme pokušava „intenzivirati razgovore” s drugim partijama, napose s onima koje zastupaju interese nacionalnih manjina što je podatak koji ohrabruje. „Mi nemamo pretenzija da vas podučavamo kako treba raditi, ali smatramo da postoje dvije stvari koje su bitne: ostvarenje projekta mjesne demokracije i dijalog u društvu. Savjet sigurnosti ima dosta materijala koji bi u tom procesu mogao pomoći, a na lokalnoj zajednici je da sama na tome poradi.” – kazao je **Dion van den**

Berg, obrazlažući time ideju da je Subotica jedan od gradova koji ova dva uvjeta unekoliko ispunjava. Projekt ambasade mjesne demokracije već je ustanovljen u Osijeku i Mariboru, a pored Subotice to se planira učiniti u Tuzli, Crnoj Gori i Skoplju. Navedeno otežava situacija oko izdavanja viza za predstavnike europskih institucija zaduženih za provedbu ovoga projekta. Gospodin **Rik Hendriks** je kao glavno zatražio od domaćina da daju primjedbe i sugestije kako bi se suradnja između dva grada ubuduće trebala razvijati. Gospodin **László Józsa** ocijenio je razgovore između SPS i manjinskih stranaka kao „bolju fazu”, ali to ni u kom slučaju ne znači da je u potpunosti došlo do slaganja. S tim u vezi **Józsa** se nada da će i SPS „shvatiti” koliko gubimo što smo zalupili vrata međunarodnim organizacijama koje postoje, a od značaja su za mjesnu samoupravu. Riječi pohvale **Józsa** je uputio sadašnjoj samoupravi u Subotici, ističući njene „dobre veze” u inozemstvu, prije svega zbog obezbjeđivanja humanitarne pomoći. „**Preko Nove demokratije imamo predstavnika i u saveznoj i republičkoj vladi.**” – objasnio je uzvanicima (i novinarima) **Petar Doroslovački** bit potpisivanja sporazuma između GPS i ND, obrazlažući ulazak Nove demokratije u vladu „zbog politike mira i ekonomskog programa”. „**Ono što odlikuje Novu demokratiju i GPS jeste nepristajanje na političku podjelu na levicu ili desnicu, nego na princip supsidijarnosti. Na prvom mestu nam je promocija Subotice kao multikulture, multinacionalne i multireligijske sredine, uključivanje u mrežu institucija srednjeevropskih gradova, pokušaj zaustavljanja jednosmernog transfera inteligencije i obezbeđivanje nezavisnosti medija.**” – završio je **Doroslovački**.

S obzirom da su i uzvanici i domaćini „nastupili” u prepolovljenom sastavu, najkonstruktivniji prijedlog iznio je **László Józsa** predlažući da se ovaj sastanak obnovi također u Subotici, i da pored gostiju iz Nizozemske budu prisutni i predstavnici iz Belgije i Španjolske.

(z. r.)

Treća godina Agore Rat je stvoren riječima

Temom „Mir, i kako ga živeti?” prošle su subote po treći puta počeli razgovori na Agori. Uvodna izlaganja podnijeli su **dr. Boško Kovačević** i **dr. Miladin Životić**, profesor na Filozofskom fakultetu u Beogradu i jedan od osnivača Beogradskog kruga.

Obraćajući se prisutnima, **dr. Kovačević** je istaknuo da smo svjedoci jednog prljavog rata u kojemu je do sada poginulo više od 300.000 ljudi, i da nam on i dalje prijete još većim plamom, iako nas lideri zaraćenih strana uvjeravaju da su (svaki od njih) za mir. Sva primirja, dogovori i potpisi sklapani su u uvjetima „prljavog mira”, a građanske ideje i inicijative moraju imati tu snagu da na vlast utječu tako da odabere politiku mira.

– Rat je stvoren rečima, – tvrdi **dr. Životić** – a nastao je jezikom, proizveden govorom, jednim mitomanskim tipom govorenja u kome je istorijasamo jedan od načina legitimisanja ciljeva koji su tu bili postavljeni, i koji su doživeli svoj krah.

Ti su ciljevi, po riječima **Životića**, proizvedeni od strane srpske nacionalističke inteligencije, koja je **Slobodana Miloševića** postavila na „ludog konja” s kojega on sada želi sići „a da ne razbije glavu”. Cilj **Miloševića**, **Karadžića** i **Tudmana** je da period ni rata ni mira što dulje potraje, računajući na „slabljenje” procesa pamćenja kod ljudi za sva nedjela koja su izazvali. Po mišljenju **Životića** naša je zadaća da pronademo načina kako da politički artikuliramo „čutljivu većinu”, jer je to pravi put koji nas vodi iz ovog ludila.

Nakon uvodnih izlaganja uslijedila je rasprava u koju se uključio veliki broj sudionika (pr)ocjenjujući kao ključnim problem animiranja „čutljive mase” od koje je najveći broj za mir.

Danas (25. veljače) Agora nastavlja s radom, a tema je: „Stare/nove stranke i koalicije, a 4. ožujka: (De)centralizacija i lokalna samouprava.

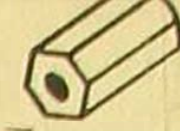
(z. r.)

KU

Posredovanje

O potki tragike raspadajućeg prelaske balkanske države naroda južnih Slave na u državice svakog naroda ponaosob govorilo se, govori se i govorit će se mnogo. Forma je ista: jezik. Bilo pisani, bilo usmeni iliti izraz čovjekova pogleda. Značajke su različite. Znanstven, mitski, ozbiljan, tužan, strastven, sjetan, hrabar, nezainteresiran... Njegova je sadržina određena zlatnim okvirom interesa. A svatko šuti o jednom. Zašto je potrebno uvijek posredovanje drugog ili čak drugih u rješavanju naših vlatitih problema? Nije li u pitanju usud slavenskog čovjeka i njegove duše, koji nisu znali postati zreli, koji nisu mogli navieći se na odgovornost samostalnosti? Ne pokazujemo li vlastitu uvijek dječju nesnalažljivost kad se digne ruka tiranina i ostanemo sami? Ne ide li višegodišnje međunarodno posredovanje naših krvavih svada u prilog potvrdnih odgovora na gornja pitanja?

Tomislav Žigmanov

Govorimo(li) srpski Jermenija ili Armenija?

Kako je priopćila državna televizija u udarnom dnevniku prije nešto više od tjedan dana, Saveznu Republiku Jugoslaviju je posjetila delegacija Republike Armenije. Gledatelju koji zna da je termin Armenija svojstvena zapadnoj inačici nekoć jednog jezika, ovaj je „kroatizam“ morao zaparati uho makar iz čisto jezičnih razloga. Jer, zašto najednom mijenjati u srpskoj jezičnoj praksi ustaljen izraz Jermenija?

Samí Armenici svoju zemlju nazivaju Armenijom, dok su je Jermenijom krstili Turci. A ako se zna da su upravo Turci 1916. izvršili genocid i pobili gotovo polovicu Armenaca u svijetu, da je današnji armenski teritorij tek sjeverni, a uz to i slabije razvijeni dio njihovog nekadašnjeg državnog i kulturnog područja, i da su svoja najznačajnija povijesna središta bili primorani prepustiti Turskoj, nije teško ni pretpostaviti zašto je njihova averzija prema imenu Jermenija postojana. Postojana i snažna do te mjere da je u Srbiji, nakon prošlogodišnje „Nedelje armenske kulture“, po drugi put nakratko razbudila uspavanu armenofiliju otjelčovljenu u distinkciji dvaju imena.

Sve ovo ne bi bilo vrijedno pozornosti da se doista radi o jezičnoj intervenciji – norme suvremenih jezika mogu se dogradivati, osobito ako promjene nisu radikalne i ako ne nište dotadašnju jezičnu tradiciju. Ne vjerujem da bi zamjena „Jermenije“ „Armenijom“ ostavile pogubne posljedice na srpsko jezično naslijeđe – tek ono je bila kratka vijeka. Znakovita je činjenica da je uvriježena „Jermenija“ uskrsnula već sutradan u isto vrijeme, što otvara nekoliko problema. Koliko je čvrsta standardizacija srpskoga jezika, ako je pokoleba po jezik tako marginalna činjenica kao što je dolazak političkih predstavnika iz inozemstva? Je li srpski jezik uopće normiran, ili je za odabir jezičnih sredstava ključan trenutni i individualni osjećaj? I na kraju, kako se uistinu na srpskom jeziku imenuje ova bivša sovjetska republika?

(p. v.)

Toth-optika
SUBOTICA

Subotica

Tel. 51-045 Maksima Gorkog 26

Radno vreme

Radnim danom 9.00-12.00

16.00-19.00

Subotom 9.00-12.00

Radno vreme očnog lekara

Radnim danom 17.00-19.00

Sjednica skupštine u znaku poskupljenja i svada Republički kolege kao uzor

Izgleda da nijedna sjednica Skupštine općine ne može proći bez naelektrizirane atmosfere među odbornicima. Ovoga puta za to su se pobrinuli odbornici „frakcija“ (nijedna taj epitet sebi ne priznaje) DZVM i SVM na sjednici održanoj 21. veljače.

Odlukom većine prisutnih odbornika cijene prijevoza „Subotica-transa“ poskupjet će u gradskom prijevozu za 60%, tako da će nova karta umjesto dosadašnjih 50; iznositi 80 para. Nitko razloge za poskupljenje nije sporio, iako je bilo prijedloga (Ljudevit Vujković Lamić – NSS, Jelena Prčić – DSHV i Momir Prokić – SRS da se podizanjem cijene na 1 dinar u gradskom prijevozu ugrožene kategorije stanovništva (učenici, umirovljenici i tzv. socijalni slučajevi) izuzmu poskupljenja. Ovi prijedlozi, kao i prijedlog da se u jutarnjim i poslijepodnevnim satima pojača prijevoz na liniji za Bajmok (Petar Albijanić – SPS) upućeni su na „dobru volju“ „Subotica-transa“.

Csaba Sepsey (DZVM) je zatražio objašnjenje iz kojih će se para financirati ovogodišnji projekt međunarodnog dječjeg kazališta, podsjećajući da je „u bolja vremena“ bilo izvedeno i po četiri premijere godišnje (dvije na srpskohrvatskom, a dvije na mađarskom) i posumnjao da će Dječje kazalište „Oton Tomanić“, s obzirom na današnju situaciju, to biti u stanju održati.

Incidenti, točnije: međusobne optužbe na relaciji Sepsey – gradonačelnik, počeli su s 20. točkom dnevnog reda, kojom je predviđena informacija o sportu u gradu, kao i pokretanje inicijative za smjenjivanje Lászla Gyule, direktora JP za održavanje i upravljanje sportskim objektima. Odbornici Csaba Sepsey i Gábor Kudlik (DZVM) reagirali su tako što su ovaj prijedlog (a kasnije i odluku) nazvali smišljenim čišćenjem kadrova u oblasti uprave grada. Sepsey je istaknuo da DZVM priprema pisani materijal kojim će Mađare od Vancouvera do Sidneya obavijestiti kako se glasa u „boljševičkoj skupštini“. U jednom trenutku odbornička grupa DZVM napustila je salu smatrajući da bez njih nema kvoruma, ali se prebrojavanjem prisutnih ispostavilo da je broj (pre)ostalih odbornika dovoljan za donošenje odluke. Tako će se, odlukom Skupštine, pokrenuti inicijativa za smjenjivanje Lászla Gyule s dosadašnjeg mjesta direktora.

Sve ostalo podsjećalo je na čuvenu (i neslavnu) atmosferu u republičkoj Skupštini. Odbornici DZVM bili su najglasniji i gotovo jedini kritičari prijedloga da se Gábor Kudlik i Lajos Szabó smijene s postojećih funkcija. Nepodržavani ni od jedne druge stranke, njihove primjedbe ostale su samo kao riječi zapisane u stenogramu skupštinskih zasjedanja.

(z. r.)

Jednom ne svane dok drugom ne smrkne Vršac i televizija

Odlukom Ministarstva prometa i veza Republike Srbije, 16. veljače je obustavljeno emitiranje programa lokalne vršačke televizije „Kanal 33“, jer je, kako se kaže, „tri godine radila bez ikakve dozvole“. Na divlje, što bi se reklo, i izvan mreže državnih medija, što nije bez važnosti.

Ova vijest potiče na osvježavanje sjećanja na slične događaje. Nije li svojedobno na sličan način, čini se bez dovoljnog dizanja prašine, ugušena i subotička televizija K-23; da bi je zamijenila nova, koja radi pod budnim okom RTS-a? Deset koraka koji dijele subotički Kanal 23 od vršačkog Kanala 33 nije se ipak prešlo tek tako slučajno baš sada. Dogodilo se gušenje „Borbe“ da bi se potom pojavila u ruhu režimskog lista, pritisci na televizijsku postaju Studio B sve su izraženiji... Ne može se, uistinu, ne postaviti pitanje zašto su državne službe dopustile da proteknu tri godine pa da tek onda „primjereno“ odreagiraju. Ili je ovaj trenutak po nečemu osobit? Nije nam dostatno poznata programska orijentacija bivše vršačke televizije, ali se ovaj događaj i previše dobro uklapa u mozaik sličnih. Tko je sljedeći na redu? Radio Bajina Bašta, Radio Smederevo, ili čak i Radio Subotica, koja je još poslušna, ali ipak izvan sistema državnih medija?

U svakom slučaju, Vršac će uskoro dobiti i zvaničnu televiziju. Naime, kako saznajemo, osnovat će se TV centar Banat, a njegov rad će nadzirati Skupština općine, „Hemofarm“ i, kako je to uobičajeno, Radio-televizija Srbije.

(p. v.)

ŽIG broj 17

Izlazi dvotjedno

Adresa uredništva: Subotica, Preradovićeve 4

Telefon: (024) 30-136

Izdavač: D.O.O. za novinsko-izdavačku delatnost „Új Hét Nap“ Lapkiadó Kft.,

Subotica-Szabadka,

Trg Lazara Nešića 1/VI.

Osnivač i glavni i odgovorni urednik:

Vojislav Sekelj

Uredništvo: Lazar Merковиć, Zlatko Romić,

Ivan Rudinski, Dragan Vidaković i

Tomislav Žigmanov

Tehnički urednik: Ivan Hegediš

Tisak: „Globus“, Subotica

List je registriran kod Republičkog ministarstva za informisanje Republike Srbije pod brojem 1620 od 25. travnja 1994. godine

„Žig“ izlazi svake druge subote

Žiro račun: Služba za platni promet,
Subotica 46600-603-5-3301,
„Új Hét Nap“ – za „Žig“

Servis bele tehnike **FREON** ❄️❄️❄️

024 52 916

vi. Gabrić Grgo

Nikole Kujunčića 10

star. Pazinska 11 (22 455)

Subotica

Šta da Vam kažem

Dijagnoza puna očajja

Ni poslednji pokušaj sindikata „Zorke“ da animira privrednike, bankare i predstavnike državnih organa i spase najstariju domaću fabriku veštačkih đubriva, sada (kobožagi) HI „Zorka Holding“ nije urodio plodom. Iskukali su se sindikalisti, malo svadali rukovodioci, gosti žalili vreme slušanja praznih priča i – sve je ostalo tamo gde je i bilo pre sastanka.

Trenutna dijagnoza „Zorke“ puna je očajja, ako ne i više od toga. Ne znaju ljudi ni koliko je ova fabrika kome dužna i koliko su njoj dužni. Jedni tvrde da je gubitak oko 18 miliona dinara, drugi da sve to nije gubitak već da su tu uračunate i krađe; jedni su pak spremni da se zakunu kako ni to nije sve, jer već tri meseca nije moguće napraviti inventar u „Veletrgovini“, ne zna se gde je šta, ko je kome kada i koliko čega davao; da li na časnu ili pionirsku reč. Jednostavno, „zorkaši“ su na granici beznada. Sirovina ni mrvice, željeznica traži svoj dug, banke traže svoje, dužnici čute, a ljudi ne znaju šta ih sutra čeka.

„Zorka“ je, kako reče Milenko Smiljanić predsednik Opštinskog sindikalnog veća, izvadena iz mozaika kriminalizacije. Ona „očišćena“, bez svesnih ili nesvesnih poteza koji se kose sa propisima u eri embarga, može preživeti samo ako to država hoće. Dakle, ako država to odluči „Zorka“ će živeti. Njene prednosti su u činjenici da je čini oko 1800 radnika (puta bar još tri člana), da poseduje industrijsku tradiciju i, napokon, da se radi o tzv. „prljavoj proizvodnji“ koju niko neće. U tome je šansa da subotički hemičari ipak, nekako prežive, jer povratka na kriminalizaciju više nema.

A kakvo je doskora bilo stanje u HI „Zorka Holding“ neka posluže samo dva tri primera: na zvaničan dopis jedne banke gde je zatraženo objašnjenje šta je urađeno sa kreditom od 250.000 dolara, odgovoreno je da „mi nemamo evidenciju o tom kreditu“. Ili, vođenje „zvanične“ i „interne“ knjigovodstvene evidencije služilo je pojedincima da se, kao spasioci fabrike, dobro natovare devizama i po belom svetu kupuju sirovine. Na tim putovanjima (i kupovanjima) trošila se zajednička muka na „sve i svja“, prvenstveno na udobniji život mesija koji su umeli od dve tri kupovne ture sirovina zadržati za sebe koliko radnik u „Zorki“ celog života nije mogao zaraditi.

U rečenoj situaciji „zorkaši“ su morali spasti na prosjački štap. Taj štap je u međuvremenu obojen u belo i svakog dana sve je veći i opasniji. Niko nema dovoljno harbrosti da našim hemičarima saopšti ko je sve od njih imao koristi, ko je radio ono što nema veze sa fabričkom proizvodnjom, otkuda pipci alkoholičari i u trgovini veštačkim đubrivom i ko je to, zarad ličnih interesa desetak ili davdesetak ljudi, smeo i mogao da fabriku sa višedecenijskom tradicijom gurne u crnu rupu iz koje će se teško izvući.

A tajne, u stvari, nema. Rezultati poslovanja govore da je tajna „Zorkinog“ kraha u njenom neuspehu da se pravovremeno obračuna sa neuspešnim. Sada je ta enigma, izgleda, rešena. Ali, nažalost, više nema čime i s kim raditi.

M. Popadić

Agresija blagoslovljena od države

POSTAĆEMO IZGNANICI U SVOJOJ DOMOVINI

Mogli smo očekivati, ali ipak smo iznenađeni nasrtljivošću nekih izgnanika koji zlorabe naše humane nazore i gostoprimstvo. Sve je češća pojava da osobe s izgnaničkim statusom zauzimaju stvarna ili izmišljena radna mesta u raznim djelatnostima, koje još uvijek funkcioniraju, bez obzira što je gospodarstvo u potpunom kolapsu. Tako smo svjedoci da na pet ribara imamo pet dužnosnika. Od toga dva izgnanika, koji imaju toliko vremena na radnom mjestu da su, npr., sudjelovali u organiziranju prvog referenduma bosanskih Srba kod nas, kada su ovdašnji potomci bivših bosanskih Srba glasovali da im ne treba jedinstvena Bosna i Hercegovina!? Sudjelovali bi oni i u organiziranju drugog referenduma, kada je odbačen mirovni plan da bi se produljio rat na naš račun, ali ovoga puta nisu dobili dozvolu za „najdemokratskije izjašnjenje“. Prvom prilikom će oni odlučivati i o našoj sudbini!

I dok se ovakvi izgnanici zabavljaju na naš teret baveći se vanjskom politikom, većina naših djelatnika živi ispod razine egzistencijalnog minimuma i ljudskog dostojanstva, a da ne govorimo o nezaposlenima. Dvije trećine naših djelatnika je na prinudnom odmoru, a njihova radna mjesta polako zauzimaju oni kojima smo pružili utočište.

Najdrastičnije primjere ponašanja izgnanika imali smo prilikom naseljavanja kuća prognanih Hrvata i Madara u Hrtkovicima, kada smo na televiziji vidjeli kako su Srbi iz Šibenika s omalovažavanjem pokazivali na pristojne obiteljske domove, žaleći se da su dobili stračare, a napustili kuće koje vrijede milijun i pol maraka! Ovo je inače bio povod da zamislimo kako tek u Šibeniku žive Hrvati, kada su Srbi tamo imali takve kuće?!

Ništa manje nije drastičan primjer zlorabljenja izgnaničkog statusa nasilnički atak na radno mjesto upravnika Škole u prirodi na Paliću, gdje je stanoviti Lazo Buha (izgnanik), koji tamo boravi sa svojom obitelji (i povrh toga prima svu pomoć koja pripada beskućnicima) odjednom izvadi osobnu kar-

tu jugoslavenskog državljanina, izdatu u Beogradu 1993. godine i u posjedu takve isprave se pretvori u našeg građanina, te konkurira bez svjedodžbe o školskoj spremi i bez valjanih dokumenata o duljini radnog staža. Umjesto ovih, podnese ovjerene izjave svjedoka na formularu gdje je naznačeno da ovjera potpisa ne znači i to da su izjave svjedoka vjerodostojne. Od sedam molbi natječajna komisija odbija pet, jer ne ispunjavaju uvjete, a to se ne odnosi na kandidata Buhu. (Zakoga se inače tvrdi da je nećak Alekse Buhe, „ministra“ vanjskih poslova Karadžićeve tzv. Republike Srpske.) Izgleda da je ovo bilo odlučujuće da natječajna komisija izabere za upravnika Lazu Buhu a ne Gordanu Janić, v. d. upravnika iz Subotice, koja ispunjava sve uvjete natječaja. Primljen je dezertar, kome ne zamjeramo pacifizam, samo primjećujemo da se na njega ne odnose prijetnje Karadžićevim vojnim sudovima i oduzimanjem imovine.

Predsjednik sindikata malog kolektiva od tridesetak djelatnika podnio je ostavku nakon što mu je zamjereno što se žalio na ovaj slučaj općinskom sindikalnom vijeću, te djelatnici odluče da zamrznju rad sindikata dok Buha ne zauzme položaj upravnika. Ovo je jedinstven primjer makinacije sa sindikatom!

Oštećenju Gordani Janić je zabranjen pristup u ustanovu, a time i uskraćeno pravo na rad i (za sad) nema te sile koja će poduzeti zakonske mjere da se ispravi nepravda.

Ovo nije obična povreda gostoprimstva i zakona, nego je svjesna kadrovska politika mjesnih moćnika, koji s jedne strane uporbijaju Školu u prirodi za mešetarenje s humanitarnom pomoći koja dolazi na adresu ove ustanove, a povrh toga postavljanjem izgnanika i drugih došljaka na ključna radna mjesta stvaraju novu vrst janjičara, koji su najposlušnije sluge u zaštiti režima. Istaknuti primjer je i Margit Savović, koja se doseljava iz Mađarske i postaje ministrica koja pozorno čuva obespravljenu nacionalnu manjinu.

István Valihora

Subotičani natprosečno ne poštuju svoj grad

Gradani Subotice, da li ćemo ostati bez svog grada? Naš grad je samo opština, kao Surdulica ili Bidžin Svilajnac. Subotica to nije zaslužila! NIje zaslužila da joj komanduju priučeni bidžovani koji mu ne znaju ni rođendan ni imendan.

Ovih dana očekuje se da Skupština Srbije donese po grad jednu od najsravnijih odluka: da pokloni opštinsku imovinu (da li je dosta da se pomene „samo“ Gradska kuća?) nikom drugom do – državi Srbije! Jasno je da je to uobičajeni tok događaja. Prvo je ukinuta

autonomija Vojvodine, zatim sve institucije koje su imale vojvodanski predznak, da bi, na kraju, ostale zgrade. Za novce su nas već odavno ispipali. Deo po deo uništavaju, kao da im je od oca ostalo. A nije. Zna se čije je vlasništvo.

Ko će se, i kada, okupiti ispred stana izvesnog načelnika Božinovića da mu zahvali na predaji ovih časnih građevina Beogradu? Hoće li Subotičani mirno i ćutke preći preko još jednog šamara koji preko lica Vojvodine udara ruka režima? Nije li šamara, bez obzira ko ih i čijom rukom udara, bilo već suviše?

Stipan Stipić,

predsednik OOLSV Subotica

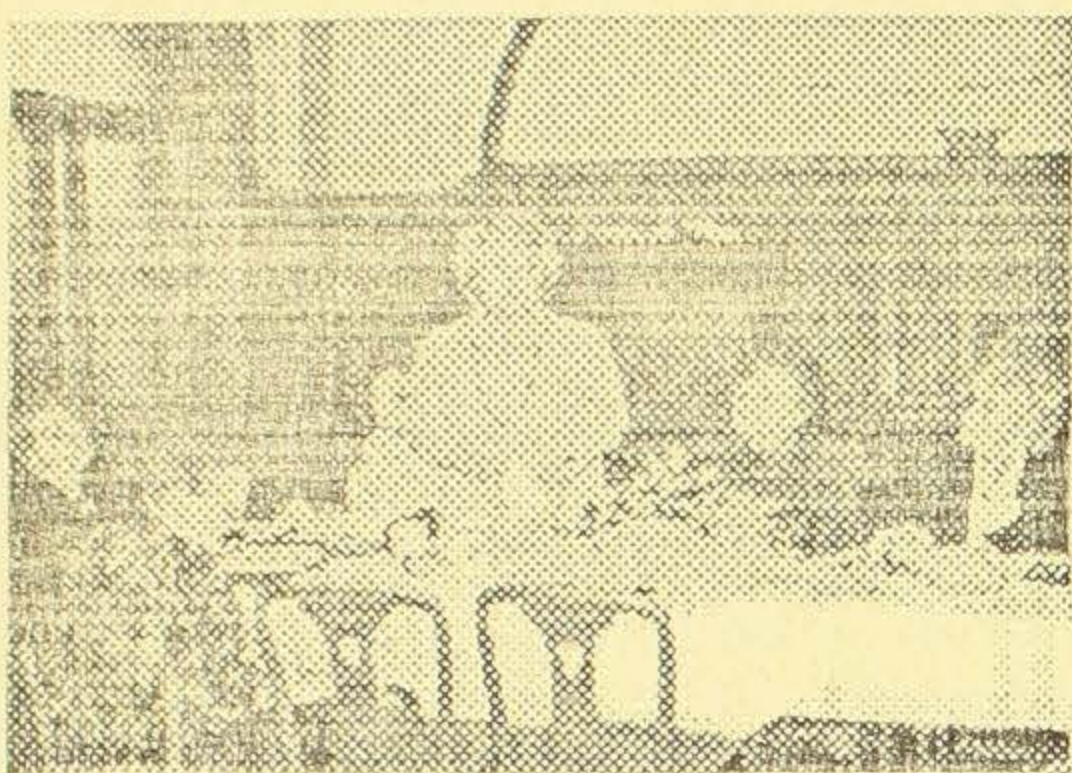
Subotica, 13. februara 1995.

Održan sastanak Međunarodnog saveta jevrejskih žena

TRI TEME PROTIV „3 K”

Možda zvuči pretenciozno tvrdnja da je u jednom momentu Subotica bila od 10. do 12. februara mali, ali značajni centar Evrope.

U organizaciji Međunarodnog saveta jevrejskih žena i Ženske sekcije Jevrejske opštine Subotica održan je sastanak Istočnoevropske sekcije. Sastanku su prisustvovali predstavnici iz Mađarske, Slovačke, Banja Luke i cele sadašnje Jugoslavije. Eminentnom skupu predsedavala je gospođa Džun Džejkobs (June Jacobs), predsednica Saveta, a koja je nominovana za predsednicu

Gospođa June Jacobs pozdravlja skup

Svetske organizacije jevrejskih žena za 1996. Savetu je takođe prisustvovao i predsednik Saveza jevrejskih opština Jugoslavije gospodin Aco Singer i predsednik Jevrejske opštine Beograda gospodin Brane Popović.

Program seminara obuhvatao je tri teme: Mešoviti brakovi i problemi koji iz njih proizilaze. Asimilacija i uloga porodice u revitalizaciji jevrejskog načina života i Žene Jevrejke i rukovođenje u uslovima opšteg pritiska društva i porodice. O prvoj temi govorila je gospođa Judita Skenderović, rođena Senoš, i u uvodu, između ostalog rekla:

– Za neke ljude mešoviti brak predstavlja ispunjenje sna, za neke prokletstvo. I to je cena koju nacionalne manjine plaćaju da bi živeli u miru. Oni koji žive u mešovitim brakovima znaju da je veoma teško balansirati između lojalnosti prema pojedincu i lojalnosti prema nasleđu. Koje su to razlike koje nešto znače? Za koga? Kada i zašto? Da li su razlike u verskim uverenjima presudne ili su to stavovi, navike i pogledi na svet koji razlikuju partnere u mešovitom braku? Svoj rad gospođa Skenderović završila je rečima Ane Karenjine:

– Sve srećne porodice liče jedna na drugu, ali svaka nesrećna porodica, nesrećna je na svoj način.

O drugoj temi govorila je gospođa Marija Krpež, rođena Dajč:

– Za neke Jevreje asimilacija je služila kao kraći put do sticanja individualne emancipacije. U mnogim zemljama asimilacija je bila potpomagana društvenim mera-

ma, naročito na planu školstva. U novije vreme asimilacija je poprimala drugi oblik što je određeno kombinovanim uticajem holokausta, stvaranjem države Izrael i potrebom za monističkim nacionalizmom u Istočnoj i Centralnoj Evropi. Na ovim prostorima jevrejstvo je nastojalo da se popstepeno uključi u aktivnost mađarskog duhovnog prostora. Asimilacija se snažno ispoljila posle 1840. pošto su zakonodavne mere stvorile pogodne uslove za razvoj građanske klase i kapitalističkih društvenih slojeva. Jevreji su asimilaciji prilazili svesno i dobrovoljno. (...) Emancipacija Jevreja i njena priroda i neminovne posledice, – asimilacija – znače epohalni obrt u istoriji jevrejstva. Otvaraju se široke granice opšteg znanja u svetskim razmerama. Jevreji se posvećuju nauci i njihov broj u slobodnim profesijama i onim vezanim za nauku biva nesrazmerno velik u odnosu na predstavnike matičnog naroda, koji ih zbog toga još više mrze. Biti Jevrejin u postgetovskom, otvorenom, tolerantnom društvu je zbir mnogih složenih opcija: religijsko vero- vanje, kulturna identifikacija, etnički afinitet i samosvest su samo neke od karakteristika kojima bismo sebe opisali kao Jevrejku ili Jevrejina. – završila je gospođa Krpež.

O trećoj temi govorila je gospođa Mira Poljaković, rođena Rozenberg:

– Stotinama godina geslo za vaspitanje, životni cilj i položaj jevrejske žene u evropskim civilizacijama, a u mračnim getima bilo je „3 K” (Kinder, Küchen und Kirche). Tako su odgajane i odrasle mnoge generacije jevrejskih žena da bi samo najupornijim i najhrabrijim od njih uspevalo otrgnuti se od okova „3 K”. Pravilnim vaspitanjem mladih u okviru porodice može se stvoriti nova, moderna generacija koja će poštovati ženu i omogućiti joj zauzimanje ravnopravnog položaja u porodici. Druga barijera je pritisak okoline i društva, ukoliko jevrejska žena živi u dijaspori i usudi se tražiti puteve radi sticanja priznanja i mogućnosti da preuzme vođstvo radne organizacije u kojoj radi, u političkom životu ili u životu jevrejske zajednice, nailazi na otpor okoline. Pri krčenju puta ka vrhu, da bi zauzele položaj koji zaslužuju, žene moraju voditi računa da nikoga ne povrede, da vojuju fer bitku, a naročito da ne zapostave svoju porodicu.

Posle celodnevnog programa u večernjim časovima priredjen je svečani prijem kojem su prisustvovali predstavnici uprave grada na čelu s Jožefom Kasom, u ime okruga gospođa Đurđa Skenderović i predstavnici kulturno-umetničkih društava Subotice. Tom prilikom izveden je prigodan program uz učešće učenika Muzičke škole.

(j. r.)

Konferencija za tisak OO RDSV za sistemsko rješenje problema

Gospodarske neprilike

Sumiranjem pregleda sumornih gospodarskih prilika u Subotici otpočela je konferencija za tisak OO RDSV-a 20. veljače. Pored objektivnih okolnosti koji uvjetuju poslovanje privrednih poduzeća, uzrokovanih međunarodnim sankcijama, reformisti dodatnu teškoću za gospodarske neprilike nalaze u sve prisutnijem uplivu državne regulative u ovaj dio, a na uštrb tržišnih zakona. Akciju državnih organa protiv sive ekonomije i kriminala, po mišljenju g. Blaška Kopilovića, predsjedika OO RDSV-a i saveznog zastupnika, treba pozdraviti. „Ali,” – dodao je – „se ona mora započeti od uslova koji ih stvaraju. Resurs koji podstiče sivu ekonomiju je trgovina naftom, ali ne ona koja se odvija kod 'sitnih' uličnih preprodavaca koji naftu nabavljaju iz Mađarske, već je ona u rukama 'krupnijih' koji drže monopol”. Nastavljajući se na ovu problematiku, gđa Stanislava Acin-Sigulinski je naglasila: „Borba koja se vodi protiv sive ekonomije je pogrešna. Država proganja sitne švercere, a pitanje je da li bi se oni time bavili da nisu na prinudnom odmoru, ili da nisu nezaposleni, ili da im država nije oduzela velika sredstva kroz propast devizne štednje. Naš ambijent, i pravni i politički, obezbeđuje sivu ekonomiju, jer izvor sive ekonomije nije na buvljaku, nego se nalazi gore na vlasti. Bez kontrole odlučivanja, bez dalje demokratizacije društvenih odnosa, ne može biti pomaka ni u kojem segmentu, pa ni u ovom!”, završila je Acin-Sigulinski.

G. Kopilović se također osvrnuo na „vruć” problem poljoprivrede, jer proljetni radovi su već započeli, a trajnih sistemskih rješenja još nema. „Tražiću na prvom narednom zasjedanju Savezne skupštine da se odloži plaćanje poreza za prvi kvartal koji lagano već pristižu. Takođe ću tražiti pravedne uslove da bi se plaćanje uopšte moglo realizovati, što znači pravedne paritete cena repromaterijala i cena poljoprivrednih proizvoda. To da će država plieniti od seljaka, od toga će ona sama imati najviše štete.

Seljak je izvukao ovu državu, jer je u njegovim rukama 70% površina, a ako joj on okrene leđa, onda jao svima nama”.

U nastavku konferencije, novinarima je predočena informacija da će se prijedlog Zakona o manjinama, koji je podnio zastupnik Kopilović Saveznoj skupštini, naći na dnevnom redu na jednoj od njenih narednih sjednica. Reformisti su principijelno protiv najavljenog Zakona o državnoj svojini i Zakona o lokalnoj samoupravi jer se to kosi s programskim ciljevima njihove stranke, osobito stavom o decentraliziranom državnom uređenju.

Na kraju je najavljena godišnja skupština Općinske organizacije Reformsko-demokratske stranke Vojvodine za drugu polovicu travnja.

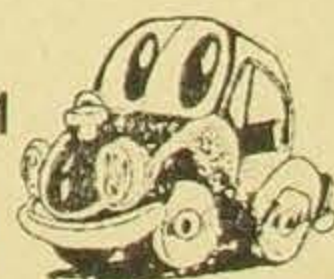
(t. ž.)

LOTUS AUTO ŠKOLA ISKOLA

SUBOTICA

Trg Žrtava fašizma 11

52-209

U organizaciji OO NSS održan protestni skup

STOP HARAMBAŠKOJ PORESKOJ POLITICI

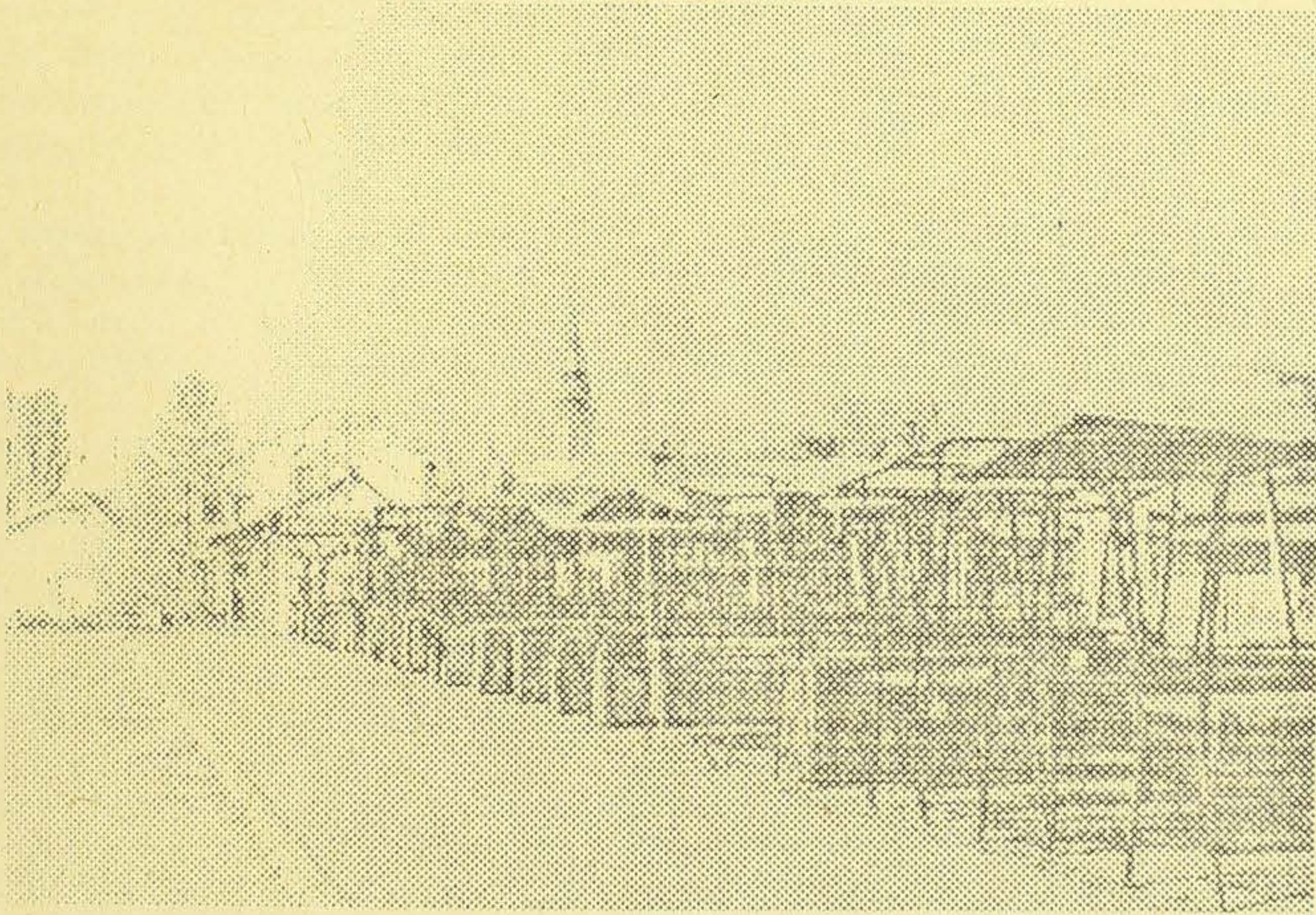
Općinski odbor Narodne seljačke stranke održao je 10. veljače skup u povodu pristojbi, pristiglih zemljoradnicima i prisilnih naplata od onih koji to nisu učinili. Predsjednik OO NSS g. Ljudevit Vojnić Tunić iznio je glavne značajke nepovoljnog položaja zemljoradnika, te stajalište ove stranke glede tog problema. „Mi nismo protiv plaćana poreza, ali smo protiv njegove visine. Tražimo da njegova visina bude u protivvrednosti od 300 kg pšenice po hektaru”. Gospodin Bela Sudarević je iznio troškovnik jedne prosječne seljačke obitelji od šest članova za jednu godinu, kojega je izradio Petar Dulić, koja obrađuje 9 hektara zemlje. Porazni podatak je da takva obitelj radi s gubitkom od više od tisuću maraka. Izvješće o posjetu republičkom Ministarstvu poljoprivrede iznio je g. Ivica Čović. (O tome je već pisano u prošlom broju lista.)

Obraćajući se nazočnim predsjednik NSS

promaterijala. A kada se porez plati, mi smo za to, ali ako se zna kako se troši i gde.

Nakon skupa Dragan Veselinov, predsjednik NSS, održao je konferenciju za novinstvo.

– Osnovno pitanje bilo je: poreze platiti ili ne? I šta uraditi sa haračlijama koji popisuju imovinu? Smatramo da su porezi veliki, čak veći od zarade, i da ih ne treba platiti sve dok se ne isplati pšenica, sunco-kret i drugi proizvodi po odgovarajućem paritetu. Državne ekipe za popis su kriminalne bande i država ne može da otima frižidere, televizore i šunke na tavanu. Država može da se parniči sa seljakom, ali ne može da ga na suvo dere. Seljak je imao pravo da se parniči i sa carem Dušanom i to pravo ima i sa svetskim srpskim kraljem Slobodanom Miloševićem. Sakupljamo potpise za peticiju kojom ćemo tražiti da se harambaška poreska politika obustavi i ustanovi moderna poljoprivredna politika.

Gradani će pozeleti seljaka...

g. Dragan Veselinov između ostalog je rekao: „Dragi Subotičani, dragi seljaci kojima je na srcu nada da kad seljaku ne bude bolje neće ni državi. Država pljačka i dere, ali ako mi to dozvolimo. Dok imamo ovakvu vladu nama ne može biti bolje. Seljaci moraju biti ravnopravni, moraju biti jednaki s drugima. A kakvu državu imamo? Imamo pljačkašku i kriminalnu državu u kojoj vlada mafija čije ime je SPS. Oni su opljačkali od naroda sve i odneli u inostranstvo, a odgovornost prebacuju na druge. Tražimo stabilne cene i pošten porez. Država čuva mir u gradovima na taj način što zakida seljacima. Ali seljak ima malo, i to mu se još uzima da bi imao još manje. Mi smo protiv otimanja od seljaka koji ne može platiti porez. Ovo nije pravedna država. Porez se može samo na jedan način platiti: ako su postavljeni pravedni pariteti između cena poljoprivrednih proizvoda i re-

Vojvodina se i danas pljačka. Od poreza što se u Vojvodini sakupe, sve odlazi u Srbiju. Od 141 programa za revitalizaciju poljoprivrede u Srbiji, iz fonda za to, u Vojvodinu je stigao novac za 5 programa. Preti opasnost da „Simp” postane najveći pastir u Srbiji, jer je direktor Jovan Tomić dobio najviše para za izgradnju farme za tov junadi. – završio je Veselinov.

Na primjedbu da je sličan skup organizirao i NSZV (pri NSZS) Veselinov je odgovorio:

– Nezavisni sindikat zemljoradnika Vojvodine je od nas uzeo tekst peticije. Taj sindikat je veoma čudan. Treba još malo vremena da se vidi ko su oni. Ko primi Dragoslava Avramovića u svoje članstvo, taj je odobrio državnu politiku prema seljacima. A seljaci nisu od države dobili zlatnike, nego ogromne poreze.

(t. ž. i z. r.)

Posjet Subotici načelnika promatračke misije EU

Pesimizmom do optimizma

„Nema mira mirnim putem na prostorima bivše Jugoslavije bez aktivne uloge promatrača”, moglo bi se sažeti ovim riječima uvodno izlaganje gospodina Marcela Čintalana, načelnika Regionalnog centra iz Beograda promatračke misije EU, koji je 16. veljače posjetio Suboticu. Prvo je bio gost gradonačelnika Józsefa Kasze.

Upoznavši ga s općim stanjem u gradu, gradonačelnik je istaknuo višenacionalnost ove sredine, pozivajući se na popis iz 1991. godine i podvlačeći da je nacionalna struktura u odnosu na posljednji popis bitno izmijenjena i narušena. Do promjene nacionalne strukture u gradu dolazi nakon izbijanja sukoba u Jugoslaviji. prije svega zahvaljujući vladinim medijima koji vode pravi psihološki rat, posebice protiv Mađara i Hrvata što rezultira masovnim napuštanjem sredine. Do ozbiljnije eskalacije i sukoba u gradu nije došlo prije svega što u ovoj sredini već više od sto godina zajednički žive Mađari, Hrvati, Srbi i drugi. a na ovim prostorima vladala je primjerna tolerancija i stalna potreba za suživotom. „Taj suživot može biti narušen” – nastavio je gradonačelnik – „zbog centralizirane države i vlasti u Beogradu, te tendencioznom vođenju politike prema nacionalnim manjinama. Tako je jedna prirodna kulturno-ekonomska i duhovna regija sjeverne Bačke nasilnim administrativnim mjerama presječena, pa velik dio regije neprirodno pripada banatskoj regiji, a što služi u manipulativne svrhe vladajuće partije. Istim aktom prepolovljeno je mađarsko stanovništvo po regijama.”

Na pitanje gospodina Čintalana o stanju u školstvu, gospodin Kasza je odgovorio: „Hrvatske škole ukinute su u Srbiji šezdesetih godina, a danas se u nekim sredinama pod izgovorom 'racionalizacije' u Vojvodini ukidaju i mađarske škole. Problem je i s nastavnim planovima i kadrovima. Učenici nisu u mogućnosti da izučavaju specifičnosti vlastite nacionalne pripadnosti, niti da očuvaju nacionalni identitet. Ništa bolja situacija nije ni kada su u pitanju sredstva javnog priopćavanja, s obzirom da je utjecaj Beograda i RTS sve veći i pogubniji. Nezavisnih medija je malo, a njihova situacija nije zavidna. Što se lokalne razine tiče, Radio Subotica nije u sastavu RTS, te se iz tih razloga na nas vrše odgovarajući pritisци. Pokušaj da se oživi subotička privatna televizija K 23 do današnjeg dana je ostao samo pokušaj, jer se frekvencija za tu televiziju ne može dobiti. Privreda koja radi s 15% kapaciteta praktički je na izdisaju, a sve je nezavidniji i katastrofalniji položaj seljaka.”

Na upit što on kao gradonačelnik po tim pitanjima može uraditi, uslijedio je odgovor: „Vrlo malo. Jer općina nema veće nadležnosti ni u školstvu ni u kulturi. Njoj se nameću samo obaveze. Kao primjer je i stanje u Narodnom pozorištu – Népszínház, koje je potpuno uništeno u fizičkom i u duhovnom smislu, a sve to zahvaljujući samovolji jednog čovjeka i nebrigom države o institucijama od posebnog interesa za grad, odnosno resornih ministrastava. Kazalište u ovakvom stanju je bruka grada (nepoznato je da li je gospodin Čintala imao priliku da se u to uvjeri na licu mjesta). Ukratko, situacija je sumorna. No, od traženja izlaza treba odustati, a ono se mora bazirati na dogovoru i sporazumima kako sa strankom na vlasti tako i oporbenim strankama. Jer, naš jedini optimizam fundira u činjenici što smo ovdje.

Tijekom boravka u Subotici gospodin Čintala je posjetio DZVM, SVM, SPS i DSHV.

(v. s.)

Mirko Bajić, predsjednik Gradanskog pokreta za Suboticu – „Golubovi Subotice”

NE ŽELIMO APSOLUTNU VLAST

• Dokle god opozicija ne sazri da napravi ključ povezivanja da se vlast, koju ja ne podržavam, obori, dotle je možda manje ovo zlo. • Pre svega, kao odborniku i kao građaninu, drago mi je što danas u lokalnoj skupštini ne postoji više apsolutna većina.

Trebalo je skoro pet godina da oporbenim strankama dode ... u glavu razlika između pruta i prut(j)a. Gotovo cjelokupna oporbena (i „oporbena”) politička scena u Republici trapavo se giba u općem metežu traženja partnera na političkoj tržnici. Događa se tako da se prilikom susreta sporazumne i takvi trgovci za koje ste (do juče) „bili sigurni” da ih zanimaju artikli posve različitog karaktera (korigenje i jogurt: glasovir i kompjutor). Politička matematika polako nam otkriva neograničene mogućnosti kombinacija „ko s kim, zašto i kada”, a nacionalistički demokrati ili socijalistički reformisti tek su dio ogovora na pitanje iz prethodnog dijela rečenice. To kod običnih ljudi, uz već „normalnu”, stvara opću pometnju, što svakako nije ni u čijem interesu (jel da?).

Nešto slično dogodilo se i nakon potpisivanja Protokola između GPS „Golubovi Subotice” i Nove demokratije, koja i u ovom gradu vidi svoj interes. U potrazi za odgovorom obratili smo se Mirku Bajiću, predsjedniku GPS „Golubovi Subotice”.

Gradanski pokret za Suboticu potpisao je 26. siječnja s Novom demokratijom Protokol o pristupanju GPS Novoj demokratiji. Zašto je izbor „pao” baš na ovu stranku?

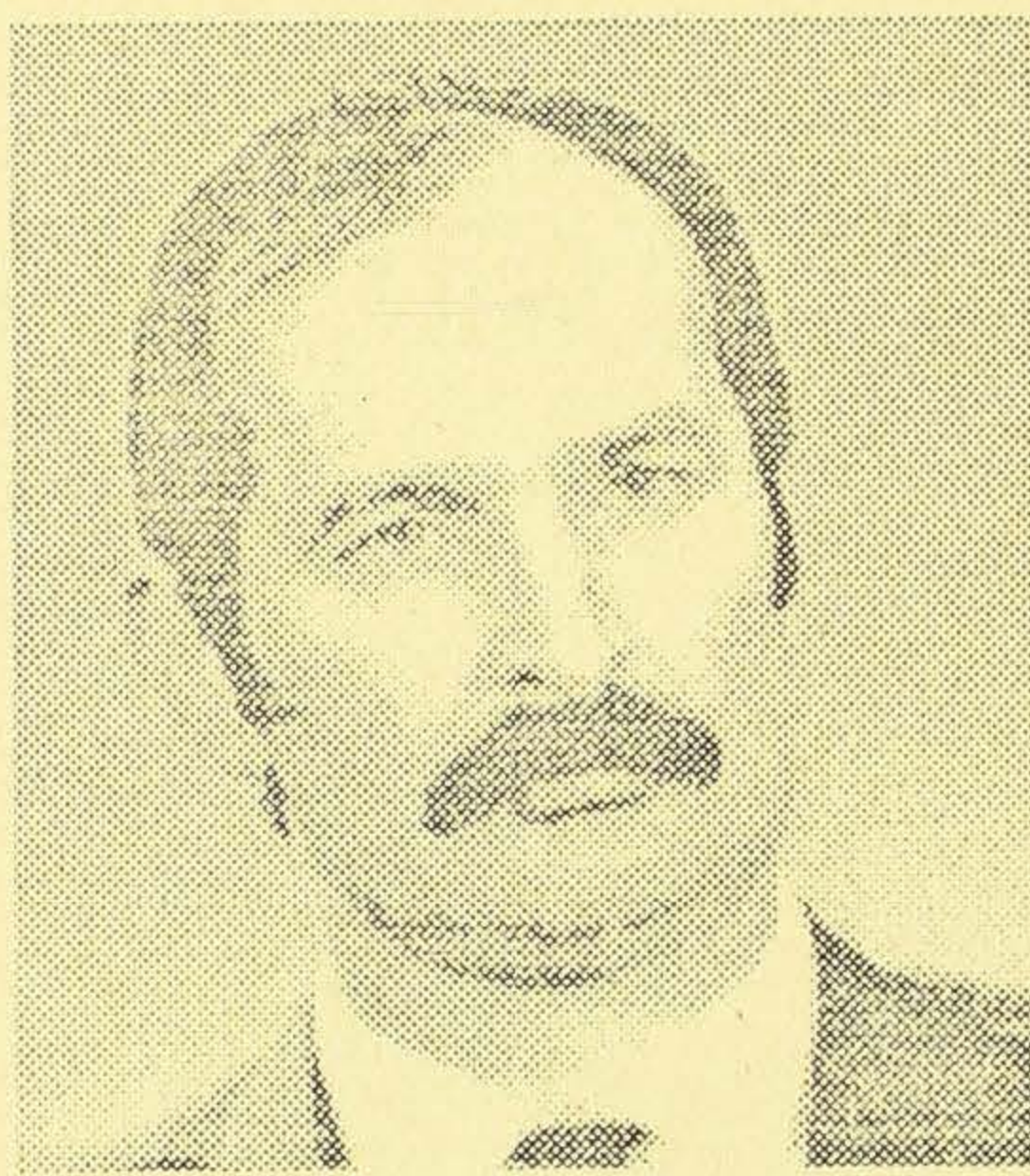
M. B.: Gradanski pokret za Suboticu je formiran kao vanstranački pokret, koji je imao za cilj da okupi ljude koji nisu stranački aktivni i time im omogućiti da doprinesu značajnijem učešću u političkom životu grada. To je zapravo bio odgovor na nacionalna svrstavanja u ovom gradu i onima koji su se predstavljali kao predstavnici i zaštitnici određenog naroda, a mi smo imali nameru da budemo balans u svemu tome. Nažalost, mi nismo ostvarili svoj cilj, tj. nemamo toliko predstavnika u lokalnom parlamentu da bismo bili uticajni u smislu donošenja nekih odluka. Ovo sam ispričao zato da dodemo do toga „zašto Nova demokratija”?

To je politička organizacija koja čini mrežu pokreta. Nju čine pokreti za gradove u osnovi, i ona je zapravo horizontalno povezivanje pokreta gradova sa politički organizovanim vrhom. Jedan od gradova koji je za njih bio apsolutno interesantan je i Subotica. U tom opredeljenju da li učestvovati u tome da se pomaže jedan takav pokret u gradu, ili pustiti to kao pojavu još jedne političke partije, mi smo se opredelili za ovo drugo. Procenili smo da je bolje da uđemo u tu šemu, s tim da zatražimo, za razliku od svih ostalih pokreta za gradove, da smo mi u toj šemi potpuno samostalni. Dakle, bez ikakvog prava da nam se nameće bilo kakav stav i da moramo postupati po nekoj hijerarhijskoj lestvici. Znači, imamo potpuno samostalno pravo čak i na izborima. To je bio osnovni postulat na osnovu kojeg je moglo biti razgovora o pristupanju Novoj demokratiji. Mislimo da će to biti dobro zato što ćemo praktički imati mogućnost da ostvarujemo neke interese i ciljeve koje ne bismo mogli samo u svom ataru.

„Pipci” iz zle namjere

Postoje stranke i pokreti građanske orijentacije sa znatno duljim političkim stažom. Znači li to da s njima do sada niste uspjeli naći zajednički jezik i ostvariti interese?

M. B.: Mnogima je to sada nejasno, jer ispada da ND odvlači članstvo RDSV, recimo, koji su bili u toj stranci. Oni su i sada u RDSV, ali i u Novoj demokratiji. Mi smo sa postojećim građanskim strankama, govorim o Subotici, našli i imamo zajednički jezik. Uostalom, Koalicija za Suboticu je upravo koalicija RDSV, LSV, GPS i SPO. Praktički, ta konstatacija ne stoji, iako pre Nove demokra-

Mirko Bajić: „Stara koalicija i dalje postoji”

tije nisu bili potpisivani neki protokoli.

Kako procjenjujete izjave ili napise pojedinih političara da je Nova demokratija samo jedan od pipaka oligarhije na vlasti, formiran s ciljem da još više oslabi oporbu i u interesu zaokreta tzv. politike mira?

M. B.: To pitanje moram malo šire objasniti. Nije Nova demokratija jedina koja bi mogla biti tako prozvana. Na isti način bi sada mogla biti prozvana i RDSV koja je napravila sličnu stvar, jer je sa SPS ušla u sličnu formu „koalicije”, a time i u strukturu vlasti, naravno, iz određenih razloga. Ti razlozi su, pre svega, takve prirode da se ne dozvoli jedno stanje koje bi bilo mnogo gore nego što je stanje vladavine SPS. Konkretno, rezon reformista bio je da u Novom Sadu ne dode do prinudne uprave. To je upravo suština pitanja da li je opozicija trebala da prihvati ponudu da učestvuje u podeli vlasti. Šta se dešava ako opozicija to odbije: SPS ne može da organizuje vlast jer nema okolnosti koje bi to omogućile, i u tim momentima nastaje nešto što je vrlo opasan vakuum. Ako SPS nije ta koja može da organizuje vlast, ko je onda u mogućnosti? To jest, da li mi u opoziciji imamo tu dozu jedinstva da se može reći da je opozicija ta koja će da vlada, ili je u pitanju jedan ršum da se ne zna zapravo ko bi od opozicije hteo da vlada? To je, po mom mišljenju,

ključno pitanje. Sve ovo što se unazad nekoliko dana dešava pokazuje upravo to da opozicija ovog momenta nema tu dozu kohezije u sebi da bi mogla da preuzme vlast. Sve ovo govorio sam na nivou Vojvodine. Nova demokratija je jedina politička organizacija koja je prihvatila da učestvuje u vlasti, i pošto je jedina a jeste brojno doprinela da sada SPS ima tu mogućnost da organizuje vlast, onda iz toga izlazi zaključak kojeg možda neki i sa zlom namerom potenciraju da je sad ona pipak ili produžena ruka SPS-a. Mislim da to nije tako i da bi bilo mnogo bolje da je opozicija prihvatila tu ruku saradnje. Jer, i u javnosti bi mnogo efektnije bilo da je, recimo, odluka koju opozicija ne želi da prihvati odbijena odnosom 13:12, nego apsolutnom odlukom SPS-a. Zašto to opozicija nije uradila, razlog verovatno leži u činjenici da se lideri nisu mogli dogovoriti ko će u okviru opozicije imati primarnu ulogu u svemu tome, što nije dobro. Dokle god opozicija ne sazri da napravi taj ključ povezivanja da se vlast koju ja ne podržavam, obori, dotle je možda manje ovo zlo. Ovo je odgovor zašto sam bio spreman da napravimo saradnju i sa Novom demokratijom.

Novu demokratiju ipak čine ljudi koji su „prebjegli” iz drugih stranaka nakon izbora. Je li vaš potpis Protokola prvi korak u pohodu k ravnomjernoj raspodjeli vlasti?

M. B.: Što se tiče prve opaske: verovatno su to bili ljudi koji su na neki sličan način mislili kao i ja. Nisam za to da opozicija shvati da treba da učestvuje u vlasti SPS-a, nego da je od SPS-a preuzme. Znači, ne da se pomiri sa tim da SPS ima vlast, a mi ćemo učestvovati da bude mir u kući. Međutim, bitan je način na koji će se vlast preuzeti. Ja nisam za metode ulice, sukoba ili onih koji mogu da izazovu građanski rat. Ja sam za metode parlamentarne borbe, i onaj ko te metode proklamuje onda to automatski znači da treba da učestvuje u onoj vlasti koja je trenutno na poziciji.

Ali, i ovoj vlasti je ulica poslužila kao prirodan put do parlamenta.

M. B.: Jeste, s tim se slažem da je tako. Međutim, da li sad to znači da trebamo napraviti Bosnu od Srbije? To je otprilike kao onaj slučaj: da bi isterao miša iz kuće moraš da zapališ kuću.

Konsenzus u interesu građana

Kakvu budućnost očekujete od potpisivanja Protokola, bar što se lokalnih izbora tiče?

M. B.: U lokalnim izborima ćemo sigurno učestvovati, ali još nismo odlučili da li će to biti samostalno ili u okviru neke koalicije. Neke procene koje smo radili upućuju na to da možda i nismo dobro radili što smo na prethodnim izborima nastupali kao koalicija, i verovatno je to mnoge zbunilo. To ne znači da ne bismo učestvovali u dogovoru s drugim strankama. Ali, to je ipak nešto drugo u odnosu na koaliciju. Sigurno je da u budućim izborima nećemo učestvovati kao Nova demokratija, nego kao Gradanski pokret za Su-

oticu. To što će on biti u saradnji mreže radova, to je već stvar delovanja Građanlog pokreta. Gde mi onda očekujemo bolje pozicije za sebe? Očekujemo kroz poziciju ove demokratije i na izborima na širem planu. Nije mala stvar ako se može uticati i van okvira grada.

I trenutna situacija političkih odnosa u gradu ide u prilog vašim tvrdnjama. Možete li u grubim crtama predvidjeti odnos snaga nakon sljedećih lokalnih izbora?

M. B.: Nezahvalno je da prognoziram, ali mogu da komentarišem. Pre svega, kao odborniku i građaninu, drago mi je što danas u lokalnoj skupštini ne postoji više apsolutna vlast nekoga. Možda to sada izgleda neozbiljno kako kažem. Ali, u čemu je razlika u odnosima da se skine apsolutna vlast i da bi na jedno mesto došla druga slična po broju? Da su svi saglasni s tim kako ja vladam? Nisu. Jer ne bi onda bilo različitih političkih opcija podrške tim opcijama. Prema tome, odakle meni pravo da ja samostalno odlučujem o imenima svih? To je u Subotici bio slučaj, i ja se nisam odbornik s tim nisam slagao. Ne zbog toga što se ja ne slažem sa opozicijom ili održavam poziciju. Meni je više puta bilo rečeno da sam za SPS samo zato što sam glasao za koaliciju DZVM – DSHV, a ne zato što sam mnogo više puta glasao suprotno od interesa SPS-a. Ja sam za to da treba održati normalan i ispravan stav, bez obzira koje strane on dolazi. Dakle, želimo da u skupštini niko nema apsolutnu vlast, ali da postoji mogućnost konsenzusa; da se ideje od interesa za ceo grad u njoj mogu sprovesti. Kada se u skupštini stvaraju takvi odnosi, iako možda ne dobrim putem. Jer, za mene nije obaran put da se raspada politička stranka. Ali, iz ovog slučaja iz tih okolnosti nastalo je sasvim drugačije stanje. Iz ovog slučaja mi takvo stanje, a budemo toliko uticajni da se bez nas ne može doneti odluka, na prošlim izborima nismo ostvarili. Mi smo imali i dovoljnu podršku javnosti za to, jer smo nakon prvog kruga dobili 36% glasova i u drugi krug ušli sa 32 kandidata. Međutim, 2. januara je bio drugi krug i tada su ljudi izlazili na izbore više o partijskoj disciplini. Naravno, to je uslovalo da na kraju dobijemo samo dva mesta u lokalnoj skupštini, a sa malo glasova – ne sa malom razlikom nego sa malo glasova – ušli u skupštinu kandidati iz drugih stranaka. To se budućih izbora tiče, moja prognoza je: ako se uspe napraviti nekakav dogovor na nivou grada u okviru onih stranaka koje čine nekakav građanski centar, i ako on bude dovoljno snažan, onda ima mnogo šanse da se desi jedna ovakva situacija. Sigurno je da nam u tome treba dobar marketinški nastup. U ovakvim uslovima očekujem da ostvarimo četvrtinu ili petinu odborničkih mesta kao samostalnu političku organizaciju i da ravnopravno delimo vlast u interesu građana.

Kakav je vaš stav glede „razumijevanja“ ove demokratije za Miloševićevo odbijanje pitanja „Z – 4“?

M. B.: Na ovo pitanje ne bih mogao dati konkretan odgovor. Mi do sada nismo imali nekakav konkretan stav u vezi sa ovim pitanjem.

Zlatko Romić

Iz penzionerske beležnice Naš dobročinitelj

Svi znamo, svi smo svedoci – tu oko nas dešavaju se mnoga ubistva, razbojništva, pljačke, reketi... Eto, dešavaju nam se stvari, baš kao nekad u dalekoj Americi. Onih već davnih i ne tako davnih godina. Znači li to da u nekim (neželjenim) oblastima uveliko i ubrzano dostižemo – američki standard?

Ali nisam hteo da o tome mudrujem. Ja sam skromniji. Hteo sam da kažem kako sam u pogledu gore pomenutih događaja, ja, mi penzioneri apsolutno najbezbedniji, najsigurniji i najbezbrži građani naše države. Nismo baš ni u kakvoj opasnosti. Kako to? Pa, naši razlozi su sasvim obični i prozaični. Jer, na primer, kada primimo ono što svakog meseca primamo, pa kada platimo ono što svakog meseca moramo da platimo, i kada sa onim što nam (ako nam) preostane kupimo nešto malo „za u kuću“, onda je naš penzionerski novčanik nedeljama – tužno prazan. Prazan, kao... „prazan prosjački tanjirić u kišne dane“.

Znaju to oni najbrojniji – mali razbojnici, mali pljačkaši i reketaši, pa nas zaobilaze i beže od nas kao da smo gubavci. Jer, za njih u svim njihovim kombinacijama i poduhvatima, kao da i ne postojimo. Ja mislim da se oni nas čak i boje. I treba da se boje. Ima nas, više nego njih. Valjda.

Znam ja, vi koji (još) niste penzioneri i nešto malo (malo, ali ne svojom krivicom) radite i zaradite, sigurno mislite kako sam ja jedan zadrti matorac koji ništa drugo ne vidi

i ništa ga drugo ne zanima, osim svoje penzionerske branše. Grešite. Jer, uvek kada u bilo kom obliku pomenem reč – penzioner, znajte da sam s debelim razlozima mogao da upotrebim i onu reč koja označava vaše zanimanje, vaš status. Znam i to da vi u svojim redovima (kao i mi u našim) imate časnih i nečasnih izuzetaka. Osim njih, iz već rečenog razloga, svi mi zajedno smo potpuno bezbedni i nismo ni u kakvoj opasnosti.

Moram ipak priznati da za ovo naše (zajedničko) osećanje sigurnosti mi sami nemamo nikakvih zasluga. Zaslužan je neko drugi. Sećate li se kada je naš Glavni obećao iskoreniti kriminal. Pa je ovako smislio: ako velika većina građana, nekoliko miliona, nemaju u svojim kućama i u svojim novčanicima nikakvih vrednosti, niti bilo čega što bi moglo privući nečije lakome oči, onda ti silni kriminalci nemaju nikakvih šansi da opstanu. Logično, zar ne? Ta akcija, očigledno, još traje. U odnosu na nas i uspeva. Zar nije ovo izuzetno mudar i suptilan način da se iskoreni takvo društveno zlo, kao što je kriminal? Sada, verovatno, dolaze na red oni kriminalci većeg kalibra, većeg rejtinga. Oni do sada nisu dirani. Baš sam radoznao šta je opet smislio naš Glavni. Ili su oni možda nedodirljivi?

Uglavnom, sada smo sigurni i bezbedni. I to je nešto. Važno je da znamo da neko misli na nas. Država. Naša. Da – Naša Država. Jer sve ovo do sada nije nam radila i uradila neka tamo druga, tuđa država...

Marko Subotički

Pisma čitatelja To nije Danica

U broju 15 vašeg lista od 28. siječnja 1995. g. na stranici 11 objavili ste članak „Nova Subotička Danica“ potpisan inicijalima (t.ž.) u povodu kojega, radi objektivnog informiranja naše javnosti i radi objektivnog suda povijesti, moram izjaviti da ovogodišnja „Subotička Danica (Nova)“, kako joj i ime kaže i podatak na 3. stranici, gdje stoji napisano „Godište I.“ nema ništa zajedničko sa tradicionalnim hrvatskim kalendarom „Subotička Danica“, koji je sa prekidima izlazio 111 godina pod uredništvom Paje Kujundžića, Blaška Rajića, Ive Prčića i ostalih, osim imena i vanjske opreme, a to i sadržaj potvrđuje.

Molim Vas da ovu izjavu obavijte u vašem listu.

Lazar Ivan Krmpotić, obnovitelj i glavni i odgovorni urednik „Subotičke Danice“

Saopštenje Lige socijaldemokrata Vojvodine Posle deviza – nakit

Povodom Uredbe Savezne vlade o zabrani posedovanja deviza – što se tretira kao prekršaj – želimo da podsetimo i upozorimo više puta prevarene građane ove države da režim dosledno sprovodi fašizaciju društva, počev od stroge kontrole mišljenja, gušenja slobodnih medija, pa do zavirivanja u svačiji džep, s tim što obrnuto, da građani pitaju svoje „zabrinute“ vode za poreklo njihovih deviznih računa u stranim bankama nije poželjno, niti dozvoljeno.

Očigledno, državi hronično nedostaje strane (omražene) valute, pa zaboravljajući da je već više puta pokrala devize svojim građanima preko državnih i privatnih banaka ponovo pokušava, sada više ne milom, već silom da otme što se još oteti može. Službenim licima su ionako data široka ovlašćenja da upadaju u stanove, da pretresaju prolaznike koji „zamirišu“ na strane plaćenike, logično je očekivati da će se sledeća zabrana odnositi na posedovanje ili nošenje zlatnog nakita, što bi se prirodno slagalo sa štraftastom uniformom konclogora Miloševićevskog tipa u kome se nalazimo.

Nada N. Bregun, šef resora za informisanje LSV Novi Sad, 14. februara 1995.

AUROMETAL

ZLATNA RIBICA

Treća serija igara nosi naziv moje želje. U tim igrama su deca imala priliku da svoje želje crtaju „sanjaju“, da ih govore „zlatnoj ribici“ da ih ugrađuju u slikovnicu želja, poklanjaju i sl. Osnovni cilj delovanja projekta u ovim igrama bio je da se osvesti i obogati dečji svet želja, da se artikuliraju nikad izgovorene i prepoznaju skrivene želje.

„Čvo je moja želja. Želim da dobijem igračku“ Boris A. (M.Bajmok 5 god.)

„Želim čokoladu jer je strašno volim.“ Andrija (M.B. 5 god.)

„Želeo bih lepu kuću, da u njoj živim“ Anika R. (M.B. 6 god.)

„Moja želja je da dobijem knjigu za slatke snove. To je knjiga nakičena sa lepim pričama za slatke snove.“ Ivana T. (M.B. 7 god.)

„Želim jedan džinovski sladoled. Igračke sve imam a i pokvarim ih a i one se brzo pokvare.“ Predrag N. (M.B. 6,6 god.)

„Želja mi je da postanem balerina jer mi je to najlepše što sam videla u svetu.“ (7 god.)

„Želja mi je da postanem jednorog jer je beli i ima jedan rog i sa rogom može vešto raditi.“ (7 god.)

„Volela bih crvenu haljinu da dobijem kad idem negde da obučem“ Timea (M.B. 7 god.)

„Želim da imam novi šešir koji je šaren i da ga nosim kad je jako toplo i sija sunce“ (7 god.)

„Ja bih želeo da budem policajac. On (gazda) kaže: Idi uhvati lopova; ja sednem na

motor i hvatam, vozim policijska kola i zatvorska kola“, Edvard (M.B. 7 god.)

„ Da imam kuću, da bih imala u čemu da živim, da ne bi morala živeti na ulici“ (podstanari su, prim.aut.) Katarina B. (M.B. 7 god.)

„ Želim da mi tata napravi zmaja, pa da se igram sa njim, ali tata nema vremena, nije kod kuće“ Aleksandra Z. (M.B. 7 god.)

„Želela bih da mi mama rodi sestru da ne budem sama“ Nataša (M.B. 7 god.)

U okviru igre zlatna ribica vaspitač je trebao da na papiru ili kartonu isečenom u obliku ribice zabeleži dečju želju sa imenom deteta čija je to želja. Nakon toga deca „pecaju“ ribice – želje, a vaspitač im onda pročita tekst želje. Deca su mogla birati da li će ribicu – želju zadržati za sebe ili će je pokloniti drugu ili drugarici.

Nataša (M.B. 4,5 god.): „ Moja ribica pliva samo meni“

Bojan C. (M.B. 7 god.): „ Ribice ispuni mi želju, daj mi jednu veliku baštu punu lubenica da sa mojim drugovima podelim“.

„Želim da ribicu vratim u vodu i da je niko više ne upeca“ (7 god.)

„Da mi mama rodi sestru i dva brata“ (6 god.)

„ želim da imam male ribice u akvarijumu“. Milka M. (M.B. 7 god.)

„želja mi je da celog života idem u obdanište“ (7 god.)

„Želja mi je da imam biciklu“, Jasmina A. (7 god.)

„ Ribice ispuni mi želju: pravu bebu“ Dana K. (M.B. 6 god.)

Marijana J. (M.B. 7 god.) želi da „mala Matija bude u kotarici kad dođu gosti da vide bebu“ (misli na svoju tek rođenu sestricu, prim.aut.)

„ Moja najveća želja , mama i tata jer oni mene vole i svašta mi kupuju“ Dijana Š. (M.B. 7 god.)

A Tanja M. (M.B. 7 god.) kaže: „ Želela bih da porastem“.

A koja je vaša želja?

Dijana Kopunović, dipl. psiholog

Kako spriječiti bolest zuba i parodontu Što majka može učiniti za dijete?

Majka treba njegovati svoje zube, ali i voditi brigu o zubima svojeg djeteta.

Odgovornost o zdravlju vašeg djeteta za vrijeme trudnoće i dojenja isključivo je na vama. Kvaliteta majčinih zuba u najvećoj mjeri ovisi o prehrani u trudnoći. Za vrijeme trudnoće važna je prehrana sa dosta vitamina, bjelanjčevina i minerala. Za čvrstoću kosti i zubi dobro je uzimati još i tablete fluoru.

Period života djeteta poslije početka nicanja mliječnih zuba veoma je osjetljiv za mlade, još neukaljeno tvrde zubiće. Obilno davanje slatkih napitaka djetetu, dudice umočene u šećer ili med, prvi su neprijatelji za dječje zube.

Higijena usta i zubi počinje odmah poslije nicanja prvih mliječnih zubi. Briga je majke da djetetu poslije svakog jela vaticom umočenom u nezašećeren čaj od kamilice ili mlaku vodu, ispire zubiće.

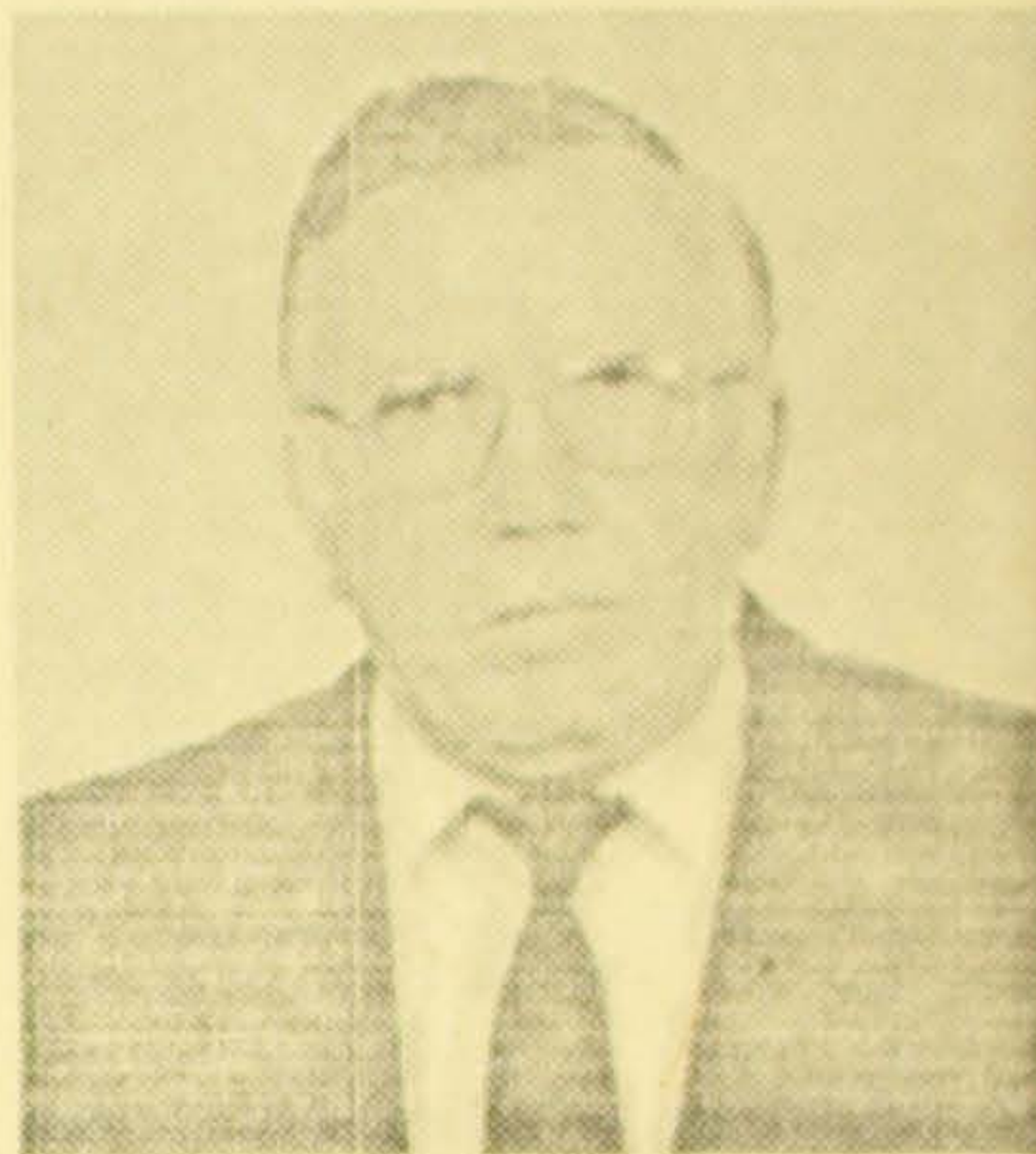
Majka je i prvi najbolji učitelj svom djetetu u stvaranju higijenskih navika, posebno u navici četkanja zubi.

(Iz knjige Valenta Sabolića „I o tvojim zubima“)

Na „Otvorenim vratima“
DZVM-a govorio vlč. Josip Temunović

Tisuću godina suživota

U organizaciji Općinskog odbora DZVM 14. veljače je umirovljeni župnik i ravnatelj biskupijske knjižnice vlč. Josip Temunović održao predavanje na temu „Tisuću godina suživota Madara i Hrvata“. Ispričavajući se nazočnima na početku da

Vlč. Josip Temunović

predavanje neće moći predočiti na mađarskom jeziku, budući se njime služi samo pasivno, g. Temunović je istaknuo značaj toga problema: „Povijest kao 'magistra vita' može opravdati takav naziv ako se temelji na kritički provjerenim činjenicama koje, pak, moraju biti interpretirane u duhu zahtjeva znanosti, bez mišskih ili dnevnopolitičkih upliva. Bude li ona na taj način koncipirana, pomoći će, poznavajući povijesne procese koji su iza nas, boljem razumijevanju današnjih događaja“.

Prikazati tisuću godina suživota Madara i Hrvata za jedan sat vrlo je teško, ali je predavač, odabirom najvažnijih momenata, uspio dati preglednu sliku, istina u grubim crtama, odnosa ova dva naroda, naglašavajući one povijesne procese koji su ih, na bilo koji način: politički, kulturološki, ili crkveno-prožimali i i ostavljali pozitivne posljedice na budućnost.

Na kraju, obrazlažući takav pristup, g. Temunović je završio dosjetkom: „Medusobno smo se povremeno grickali, ali se nismo proždri“. To zacijelo važi i za većinu naroda koji su u povijesti bili usmjereni jedni na druge. Treba samo to uvidjeti i priznati, radi danas. I sutra. (I. L.)

Projekcije filma „Dužijanca '94” Ljudi željni „sebe”

U subotu, 18. veljače, u prostorijama đurđinskog župnog dvora održana je projekcija dokumentarnog filma „Dužijanca '94”. Bilo je to samo dan nakon svečane premijere istog filma u prostorijama KUD-a „Bunjevačko kolo” u Subotici. Na obje projekcije dvorane su bile pune gledatelja i film je u samo dva dana vidjelo najmanje 400 ljudi. To je broj koji je prevazišao očekivanja organizatora. Osobito raduje što je publika u pažnji i koncentraciji pratila film, nestandardne duljine (2 sata i 5 minuta). To ukazuje na činjenicu da se na ovakve priredbe naši ljudi rado odazivaju i da su željni video zapisa o sebi i svojim običajima. Razlog što ovakvih filmova nema više je jednim dijelom zbog prilika u kojima živimo, a drugim dijelom u nedovoljnom osjećaju za važnost ovog medija kod onih koji mogu i trebaju pomoći.

Film „Dužijanca '94” lijepom slikom i dobrim tekstom pripovijeda nam i pokazuje kako su se odvijale žetvena svečanosti tijekom 1994., kao i o tome kako su bile organizirane ranijih godina.

U narednih nekoliko nedjelja nastojat će se prikazati i u drugim naseljima oko Subotice u nadi da će kod ljudi probuditi želju da ove godine u još većem broju prisustvuju mnogobrojnim manifestacijama žetvenih svečanosti.

(a. k.)

Priče o gradu Centar grada

(hommage a dr. Gellér József dipl. ing. arh.)

Ako je glavna ulica arterija gradskog saobraćaja, onda je glavni trg srce grada. Sa glavnog trga polaze svi putevi, i na glavni trg vode sve staze. Trg je jezgro oko kojeg se iskristalizovao grad. Od doba nastanka grada pa sve do danas trg je centar kulturnih i društvenih zbivanja. Na trgu (agori) su osudili Sokrata na smrt, na trgu (piazza) su spalili Đordana Bruna. Na trgu (Crvenom) dižu se mauzoleji „najvećim” sinovima zemlje, koji postaju mesto hodočašća. (To što nekog posle odstrane, ne menja suštinu stvari. Onaj koji vlada želi da bude prisutan u samom centru grada, pa se neki, kao vampiri vraćaju ponovo na trg.)

Da li se još sećate nedelja na subotičkom trgu oko Gradske kuće? Salašari, ali ne samo oni, skupljali su se na trgu, svečano obučeni i razmenjivali mišljenja, radosti i strahovanja. Tu je radila i neka vrsta „berze rada”. Žene i devojke šetale su se korzoom obučene u najlepše haljine, pretvarajući tako sivi asfalt u cvetnu livadu. Ljudi su se okupljali da vide i da budu viđeni.

Jedno vreme naše glavne trgove, jer Subotica ima specifičnu strukturu glavnog trga koji se zapravo sastoji od četiri manja ili veća trga koji su prostorno spojena, pretvorili smo u golemo parkiralište, vodeći „autoput” kroz centar grada. Umesto ljudi trg su „terorisali”

automobili. Srećom, našla se grupa entuzijasta, koji su godinama uporno radili na tome da se glavnom trgu vrati izgubljena funkcija i dostojanstvo, i uz novčanu pomoć samih gradana (samodoprinos), izvršena je rekonstrukcija glavnih

trgova i fasada koje te trgove okružuju.

Taj rad je dobio i „Borbinu” nagradu za arhitekturu Vojvodine, a i na saveznom nivou tadašnje SFRJ zauzeo zapaženo i visoko mesto, 1987. godine.

Jedan od potpisnika tog rada je bio nažalost nedavno preminuli arhitekta dr. Gellér József. Skroman i tih, nije bio član nikakve „političke strukture”, pa je zato morao da ulaže mnogo više napora da bi ubedio „važne drugove” u ispravnost ideje da centar grada treba pretvoriti u pešačku zonu, da se može stvoriti simbioza čoveka i automobila, da ljudima treba vratiti mesto susretanja. Trg je počeo da živi ponovo svoj život, naročito leti. Ima jednu toplu, mediteransku atmosferu. Projektanti nisu krivi što na trgove nisu vraćeni svi spomenici koji su bili uklonjeni, među njima i najstariji javni spomenik grada podignut početkom 1800. godine, Sveto trojstvo. Čovek umire, ali dela ostaju. Mislim da se arhitekta Gellér na najbolji način odužio svom gradu. Ostavio nam je, saradujući i sa drugim stvaraocima, trg po meri čoveka. Na nama je da ga sačuvamo i ulepšamo.

Szabó Zsombor, arhitekta

Iz sportske prošlosti Subotice

SPORTSKE OBLJETNICE

U 1995. (II.)

(Nastavak iz prethodnog broja)

1920. (3. listopada) Prije 75 godina osnovan je Subotički nogometni podsavez. Nogometni savez Jugoslavije, koji je osnovan 1919. godine u Zagrebu, svojim dopisom od 13. lipnja 1920. ovlastio je subotički NK „Bačka” da organizira Nogometni podsavez za Vojvodinu sa sjedištem u Subotici, i obavijestio sve klubove s teritorija Vojvodine da se prijave „Bački”.

Za prvog predsjednika Podsaveza izabran je Dr. Babijan Malagurski, za dopredsjednika Martin Horvacki, osnivač i prvi igrač „Bačke”, za prvog tajnika Ivan Marcikić, za drugog tajnika Simun Beniš, a za blagajnika Đuka Marković.

U tim godinama Subotički nogometni podsavez je razvijao veliku aktivnost oko populariziranja nogometa i osnivanja novih klubova u Subotici i šire.

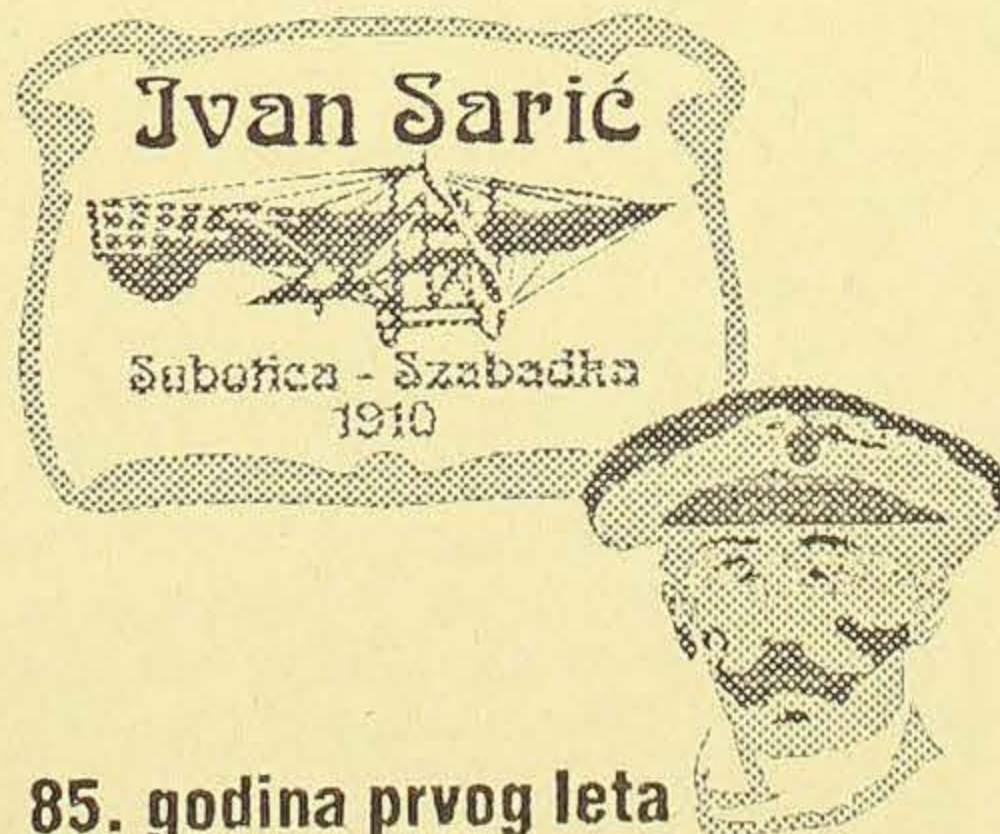
Obljetnice događaja 1910. (16. kolovoza). Prije 85 godina na trkalištu u Subotici pred velikom masom svijeta Ivan Sarić je poletio zrakoplovom vlastite konstrukcije. To je bio prvi ljet u tadašnjoj Ugarskoj. Ivan Sarić se ubaraja u red prvih letača i konstruktora zrakoplova na Balkanu. Njegov zrakoplov danas se čuva u Muzeju zrakoplovstva u Zemunu.

1945. (15. i 16. rujna). Prije 50 godina Subotica je bila prvi domaćin poslijeratnom šampionatu države u košarci i odbojci. Na šampionatu su sudjelovale reprezentacije republika i pokrajina kao i

reprezentacija Jugoslavenske Armije. U ženskoj konkurenciji u odbojci pobijedila je Slovenija, a u muškoj – selekcija Hrvatske. U ženskoj košarci prva je bila reprezentacija Srbije, a kod muškaraca Jugoslavenska Armija.

1945. (1. srpnja). Prije 50 godina održana je u Subotici prva poslijeratna utakmica u košarci između muških ekipa „Madisz” iz Segedina i „Spartaka”. Utakmica se završila pobjedom Spartaka rezultatom 24 : 4. To je prve utakmica u povijesti KK „Spartaka”.

50 godina Aero kluba, Subotica 1995.

85. godina prvog leta

Obljetnice rođenja i smrti

1860. (27. rujna). Prije 135 godina rođen je na Paliću, a prije 50 godina umro (22. svibnja 1945.) **Vermes Lajos** utemeljitelj sporta u Subotici. Potječe iz veleposjedničke porodice. Završio je dva fakulteta. Iako po zanimanju liječnik, nije se posvetio svom pozivu, već se zaposlio i radio kao profesor gimnastike. O vlastitom trošku podiže na Paliću sportske terene; između ostalog i prvu

asfaltiranu biciklističku pistu. Skupa s braćom Nándorom i Bélom osnovao je 1880. godine „Subotičko gimnastičko udruženje” (Szabadkai torna egylet). Organizator je čuvenih „Paličkih igara”. Tijekom ove godine obilježit će se na dostojan način 135. obljetnica rođenja i 50 godina smrti ovog velikana subotičkog sporta, organiziranjem izložbe i izdavanjem monografije.

1945. Prije 50 godina je umro Nikola Matković (1864 – 1945), nastavnik tjelesnog odgoja i trener. Svestrani sportaš, mnogostruki pobjednik u zemlji i inozemstvu. Jedan je od osnivača „Subotičkog sportskog udruženja” (Szabadkai sport egylet). Uz braću Vermes istaknuta je ličnost u subotičkom sportu koncem i početkom ovog stoljeća.

1970. Prije 25 godina je umro Josip Kujundžić – Čiča (1899 – 1970), desni branič NK „Bačke”, reprezentacije Subotičkog podsaveza i državne reprezentacije. Svestran atletičar. Dugogodišnji zapovjednik profesionalne vatrogasne jedinice u Subotici. Za nogometnu reprezentaciju Jugoslavije bio je biran šest puta. Kada je 1927. prestao aktivno igrati, posvetio se trenerskom i sudačkom pozivu.

1975. Prije 20 godina je umro Vilim Harangozo (1925 – 1975), svjetski prvak u stolnom tenisu. Počeo je igrati 1937. godine u „Subotičkom Table Tennis Clubu” (STTC). Bio je svjetski prvak u igri parova (1954) sa Žarkom Dolinarom, dva puta drugi na prvenstvu svijeta u mješovitom paru (1951) s Austrijankom Lindom Wertl, i u muškom paru (1955) sa Žarkom Dolinarom. U stolnoteniskoj reprezentaciji Jugoslavije igrao je 160 puta u tijekom svoje dvadesetjednogodišnje karijere. I ove godine održano je dužno poštovanje ovom velikanu subotičkog sporta veoma uspješnim tradicionalnim memorijalom.

Ante Zomborčević

Predstavljena knjiga dobitnika „Ninove” nagrade Povratak individualizmu

Subotičanima se 16. veljače, u organizaciji Otvorenog univerziteta, knjigom „U potpalublju” predstavio Vladimir Arsenijević, dobitnik prošlogodišnje „Ninove” nagrade.

Ovaj mladi pisac (tek mu je 30 godina) ističe da mu pisanje predstavlja oblik samoterapije u pokušaju davanja odgovora na vlastito snalaženje u vremenu, koje, ovakvo kakvo je, znači „veliku prednost” u odnosu na sredine sa sredenim odnosima. Roman „U potpalublju” je odraz piščeve „subjektivne realnosti”, koja se ne može tretirati odvojeno od objektivne.

Vladimir Arsenijević

Pokušavajući dati odgovor na problem velikog broja mladih koji su napustili zemlju, o čemu i u romanu piše, Arsenijević je rekao da su misleći ljudi živjeli u nekoj vrsti „urbanog geta” i da su mnogi od njih „izgubili energiju”, tako da je stvoren apsurd da su ljudi koji su najmanje od svojega života željeli praviti avanturu, postali avanturisti. Motiv smrti je u velikoj mjeri prisutan u romanu iz prostog razloga što je pripovjedač od nje „naučio” da se ona uvijek nalazi na korak do njega i da tu nema nikakve pravilnosti. Smrt je, po tumačenju autora, rulet koji ne treba tumačiti niti kao kaznu, niti kao nagradu, jer se cijeli smisao nalazi u besmislu. Onaj koji o tome odlučuje već je davno sve isplanirao. Tumačeći izraziti individualizam glavnog lika, Arsenijević je napomenuo da postoje „miroljubive” ili „razorne” dogme, ali da u biti one ostaju dogme. Čovjek koji prihvati bilo koju od ove dvije, može se naći u situaciji da ih jednostavno zamijeni, ostajući i dalje njihovim robom. Stoga je, po njegovom mišljenju, jedan od boljih puteva uređivanje odnosa s bližnjima, „na mikrorazini”, jer je to način kako doći do uredenih odnosa i na širem planu. „Nijedna ideologija meni ništa ne donosi, jer svaka od njih pada za kratko vreme, a ne pruža ti odgovor gde se ti u svemu tome nalaziš. Osećam da država u kojoj živim uopšte ne brine o meni. U stvari, prilike su uvek bile loše.” – završne su piščeve riječi na promociji knjige „U potpalublju”.

Na kraju, recimo da je razgovor s Vladimirom Arsenijevićem veoma dobro vodila Nataša Kis – Szűcs, kao i to da je na promociji bio prisutan veliki broj mladih, uglavnom učenika. Ono što nije za pohvalu jest izostanak većeg broja starijih.

(Z. F.)

PEJZAŽI IVANA TIKVIČKOG

Izložbu slika Ivana Tikvičkog znalački je odabrao i postavio pisac i kritičar Tibor Gotesman, dugogodišnji prijatelj i dobar poznavalac njegovog stvaralaštva, koji decenijama prati zbivanja na ovdašnjoj likovnoj sceni.

Ako bih od ovde izloženih radova izdvojio one koji su u meni probudili posebno interesovanje i pokrenuli nepredvidiv sled emocija koje se u nama pokreću pred autentičnim delom, svakako bih ukazao na Poznu jesen, Vinograd u jesen, Voćnjak u plavom, Seoski put, Kukuruzište, Suncokrete u vazii, Rasevetali voćnjak, Zeleni pejzaž i Budenje prirode.

Izuzimajući Portret devojčice i panoramu Svetog Stefana uočavamo da preovladuju motivi iz prirode u vreme kada se ona budi, ili kad je u punom cvatu i bujanju, ili pak u poznu jesen nakon što je već donela svoje plodove. Ali, odmah se možemo zapitati: a kome ih je priroda pružila; gde su nestali ljudi? Odista, mogao bi se steći utisak da na ovde izloženim radovima, zapravo, i nema ljudi, kao da su se negde izgubili, uklonili se ili ih je upio široki bački pejzaž, a možda bi se, ipak, moglo ustvrditi da su i oni ovde negde, samo su skriveni u dubini slike, u kućama koje se naziru, ili su već odmakli prema samom kraju seoskog puta. A možda ih mi ne uočavamo od tolikog obilja boja, koje nam plene pogled. A ako i nema jasno ocrtanog ljudskog lika na ovim platnima jasno se vidi trag čovečjeg boravka u prirodi i učinak njegovih ruku, ponajpre u negovanim i potkresanim vinogradima i voćnjacima i obrađenim njivama.

Takav je trag ruku slikara Ivana Tikvičkog – rođenog 1913. godine u Subotici, u kojoj je proživio svoj vek i gde je preminuo 15. XII 1990. godine – pažljivo negovan, bogat, nenametljiv i upečatljiv. U godinama posle Drugog svetskog rata bio je polaznik Kurza figuralnog crtanja kojeg je pokrenuo i vodio Andraš Handa, a kada ovaj odlazi u Zagreb Tikvički je neka vrsta njegovog nastavljača. Učestvovao je na izložbi održanoj 1948. godine, a zatim i na izložbama likovne sekcije, mada se ne bi moglo reći da je često izlagao, već da radije stvara okružen svojim svetom, usamljen i udaljen od očiju posetilaca likovnih salona.

A kako primećuje istoričar umetnosti Bela Duranci Ivan Tikvički, inače sudija, bio je strastan ljubitelj boja i bačkih pejzaža, i baš sred njih „U tišini vinograda, opijen zelenilom prolećnog buđenja ili raskošnim vatrometom zrenja, usavršava svoj likovni izraz, koji je već u prvim godinama po oslobodenju zapažen po fovističkom intezitetu kolorita” (Bela Duranci, Likovno stvaralaštvo, Subotica, 1945 – 1970, str. 47-48).

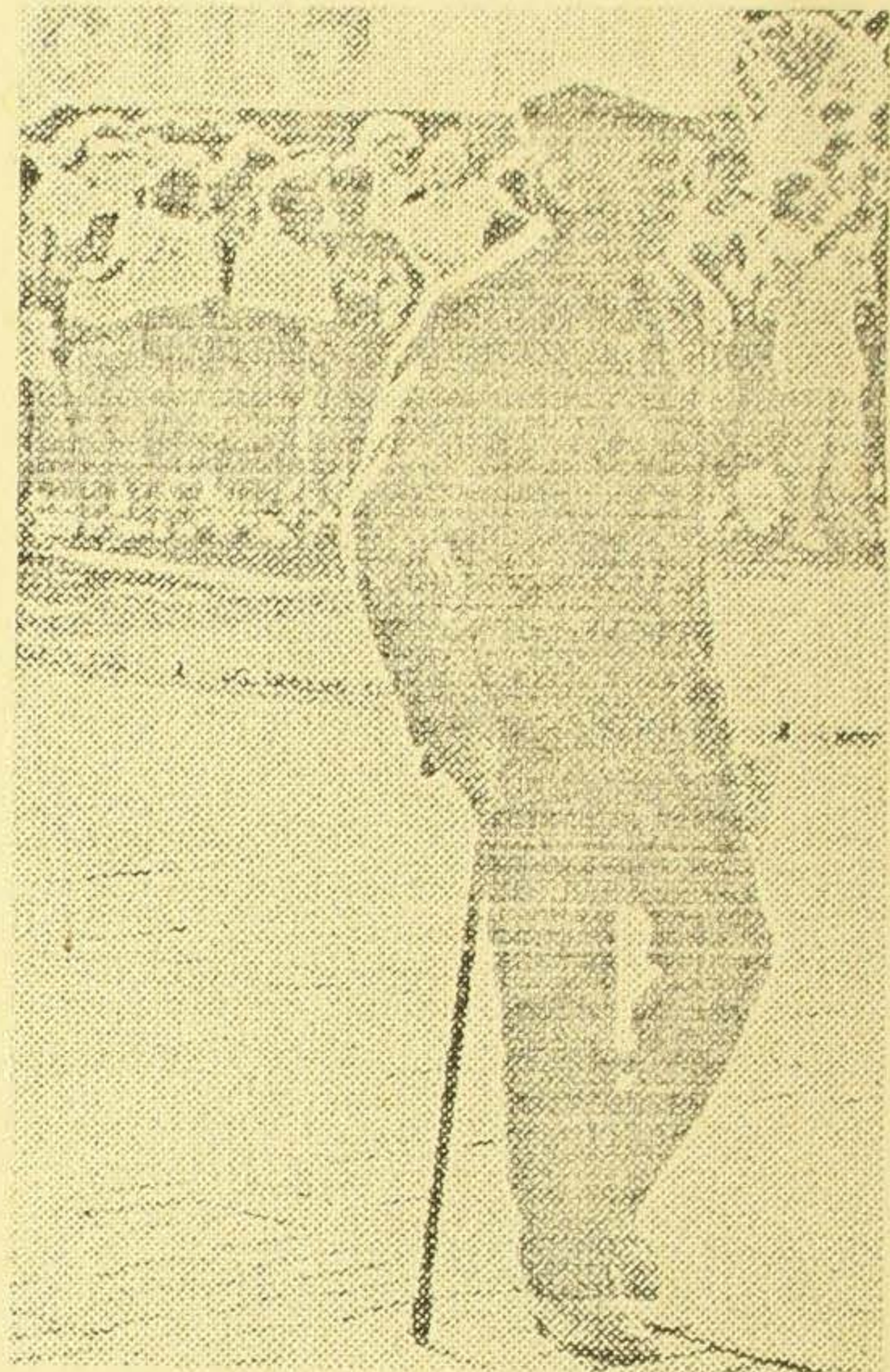
Od sredine pedesetih godina, kada se pojavljuje časopis za književnost, umetnost i društvena pitanja „Rukovet”, Ivan Tikvički saraduje na njegovim stranicama obogaćujući ih svojim likovnim priložima. Iz tog perioda posebno se izdvaja crtež Balinta Vujkova kojeg je izradio za korice njegove prozne knjige „Prašina po dugama” (Osvit, Subotica, 1971.), upečatljiv psihološki zapis o velikom sakupljaču, zapsivaču i obrađivaču usmenog narodnog stvaralaštva.

Za „Rukovet” ga vezuje i jedna fotografija s naslovne stranice ovog časopisa, objavljena u septembarskom broju iz 1990. godine, na kojoj se u prvom planu vidi Ivan Tikvički, već u poodmakloj dobi kako sa štapom u ruci prelazi trgom ispred fontane i odlazi nekud, a iza njegovih leđa stoji velika grupa dece iznad čijih glava se vijori platno na kojem je krupnim slovima ispisano: cilj.

Ova pomalo dirljiva fotografija, koju je napravio Aleksandar Sedlak nastala je čini mi se baš u proleće te godine kada je objavljena, u vreme jednog krosa mladih Subotičana, i, rekao bih, ima svoju neskrivenu simboliku. Svi koji se nalaze na njoj na neki način su stigli svome cilju – i oni maldi, a i slikar Ivan Tikvički koji je uspeo da se izbori za svoj likovni pogled na svet, da ga potpuno ostvari i zaokruži i da nam takvog podari.

(Pročitano na otvaranju izložbe Ivana Tikvičkog, 21. II 1995. godine u Klubu Gerontološkog centra u Subotici)

Milovan Miković

Naš izbor

Samo san, moji kapetani

Traže me jeke na sve strane
Nove zapovijedi kapetana pod kojim sam
plovio
Svoju neposlušnost mogao bih skupo
platiti
Što mogu, kad svijetu ne vidim smisao

Ukoliko život ne bi bila kakva
ružičasta

livada
Krdo modrih konja kada mi se jaši
Čarobnjak, pa da vladam svime što me

okružuje
Samo san, moji kapetani, koji prijetite
okrutnim službama.

Slavko Mihalić

Vaš književni leksikon

KOVAČIĆ Ladislav (Subotica, 22. VII 1912.). Školu učenika u privredi pohađao je od 1957 do 1958., Gimnaziju u Subotici od 1958. do 1962. Počeo je studirati prava u Beogradu (1962 – 1964), a, potom na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu studira na odseku za jugoslovensku književnost. Kao urednik pripravnika u listu „Subotičke novine“ počeo je da radi od 1971. godine sve do danas. Od 1970. urednik je omladinskog lista „Subotička mlada“ i član redakcije „Rukovet“. Prvu pesmu objavio je u „Subotičkim novinama“ 17. 1966. godine. Pesme, pripovetke i članke objavljuje u novinama, časopisu „Rukovet“ i drugim drugim časopisima i publikacijama. Knjigu novela „Nemirno leto“ objavljuje u Subotici 1968. Knjigu poezije „Intime“ takode u Subotici, u ediciji „Osvit“, 1974. godine. Brojne prevedene pesme objavljujane su u časopisima i publikacijama na mađarskom jeziku.

ZNAM

*od svega
više od tebe
više od sebe
više od ljudi*

*znam
od svake istine pomalo
od svake magle pomalo
znam i ljubav*

*znam
pomalo o tvojoj ruci
pomalo tvojih očiju
pomalo tvojih dodira*

*znam i šta misliš
i šta želiš
znam
i za čim čezneš*

*kada te ovako
gledam
čini mi se
da te poznajem*

Ladislav Kovačić

**Nova knjiga
Dijana Kopunović: „Sastanak
bez dnevnog reda“
Strah od metafore**

Pokušamo li odrediti zajednički nazivnik netom izišle knjige poezije „Sastanak bez dnevnog reda“ s odredicom „najlepši stihovi na talasu Radio Subotice“, koji su preko nje bile emitirane tijekom 1993/94. godine, slobodno možemo reći: to je poezija dojmova. Okrenuta je više govoru nego jeziku. Značenje i smisao se kroz direktnu deskripciju dopunjuju.

Većina pjesama polazište ima u srcu, prelama se kroz razum, smisao je naznačen, odnosno do-

Dijana Kopunović

slovan, bliži je poruci, a sprega riječi je tradicionalna, te svojom običnošću u većini pjesama sliku čini statičkom. Riječi se „koriste“ kao zvučna boja za odslikavanje unutrašnjih nemira. Nakon iščitane zbirke nameće se pitanje jesu li se pjesnici uplašili vremena i smelijih metafora, ili ovo vrijeme nije naklonjeno poeziji?

Po ovom panoramskom prikazu subotičkih pjesnika Dijana Kopunović otrgla je od zaborava vremena sedamdeset i devet pjesama od četrdeset i dva autora koja bi se izgubila u prostranstvu etra i smirila u mediju knjige kao jedna poetska svjedodžba vremena koje više protiče nego što ga živimo.

Knjigu je ilustrirala dr. Jasna Melvinger.

Ova mala i draga knjiga objavljena je u privatnoj nakladi Dijane Kopunović, a tiskana je u štampariji „Globus“.

Promocija knjige održat će se 3. ožujka u 18 sati u Gradskoj biblioteci, a tom prigodom bit će postavljena i izložba crteža Jasne Melvinger.

Ova knjiga zaslužuje da se nađe na svim našim policama. (v. s.)

**Nova knjiga
Filozofija zbiljskog**

Prošle je godine u nakladi „Demetra“, filozofske biblioteke Dimitrija Savića, objavljena knjiga „Philosophia realis“, izbor iz djela srednjovjekovnog filozofa, njemačkog dominikana Alberta Veklikog (1193? – 1280). Knjigu je priredio tj. izvršio odabir tekstova, te iste preveo dr. Tomo Vereš, profesor filozofije na Filozofsko-teološkom Institutu Družbe Isusove u Zagrebu, inače rođenom Subotičaninu.

Objavljivanjem ovoga izbora, Vereš je još jednom (kao i u slučaju izbora iz djela Tome Akvinskog) uspio popuniti stanoviti vakum, na našem jeziku ne postojećih, relevantnih filozofskih dijela iz srednjovjekovne filozofske baštine. Jer Albert je Veliki, kao i njegovo djelo, do sada bilo poznato samo malom krugu ljudi, motiviranih zahtjevima svog poziva, i to, prije svega, s bogoslovnih učilišta. Drugima, pak, ovaj je katolički svetac bio u dosta pogrešnom, a dakako i krnjem, svjetlu pristupačan u nevelikom broju pregleda povijesti filozofije. Albertus Magnus obično je u tim natuknicama predstavljan kao učitelj Tomin, s nekoliko marginalija o njegovom djelu. Međutim, prava ocjena njegova značaja i ukupna vrijednost njegova djela, po Verešu, sastoji se u sljedećem: „On je prvi put u srednjem vijeku ostvario sveobuhvatnu sintezu svih područja dotadašnjeg ljudskog znanja grčke, rimske, židovske, kršćanske i arapske provenijencije“ (Uvod, str. 7). Oslobodivši se dominacije platonovskog idealizma svojim zalaganjem za Aristotelov realizam, Albert je stvorio na planu filozofije preduvjete za radanje novovjekovne filozofije par stoljeća doznije.

‘Opus magnum’ Alberta Velikog sadrži 74 djela, od kojega su 43 filozofska, a 31 teološka, a priređivač Vereš se odlučio javnosti predstaviti spise filozofske i prirodno-znanstvene problematike: „O petnaest problema“, raspravu o glavnim filozofskim problemima toga doba; tri ulomka o alkemiji, dva o kozmografiji i jedan ulomak o geografiji. To je dio problema ‘philosophie realis’. Ovim djelima su u knjizi pridodati i tri dokumenta koja se tiču Albertova života: dva u svezi s njegovim imenovanjem regensburškim biskupom, te njegova osobna oporuka iz 1279. godine.

Svojevrsnu malu knjigu u knjizi čini uvodna rasprava, koju je napisao Vereš, koja do sada na najobuhvatniji način i najpotpunije, s kritičkom prosudbom povijesnih činjenica, u nas prikazuje život i djelo Alberta velikog. Tu se nalazi i popis svih njegovih autentičnih djela.

Na kraju, ova knjiga koja je izdata dvojezično (prijevod na hrvatski uporedno prati latinski original), završava se s pedantno urađenom bibliografijom radova o filozofiji Alberta Velikog objavljenih na hrvatskom jeziku, a zatim bibliografija djela na stranim jezicima. Ono što ohrabruje, pored svega ovoga, je to što je knjiga „Philosophia realis“ objavljena kao ‘svezak prvi’, što kazuje da uskoro možemo očekivati izlazak i drugog dijela izbora.

Tomislav Žigmanov

**Subotički studenti u Zagrebu održali prelo
Nedostajale nošnje**

U organizaciji „Kola mladeži“ 4. veljače održano je u zagrebačkom Studentskom centru bunjevačko prelo. Gost večeri bila je Vera Svoboda, poznata pjevačica, uz pratnju tamburaškog ansambla „Hajo“. U programu su, pored njih, sudjelovali i tamburaški ansambl „Trenk“, folklorno društvo „Ivan Goran Kovačić“, zbor „Maria Theresiopolis“ i subotički studenti u Zagrebu s tekstovima Balinta Vujkova. Najveću pažnju uzvanika (oko 600) privuklo je 12 lijepih „prelja“, koje, na žalost, nisu bile u nošnjama. Tri prvoplasirane nagrađene su vrijednim nagradama. Na prelo je bila pozvana i skupina od 14 mladih subotičana.

S. Stanić

Poljoprivrednici su spremni! Kako obaviti prolećnu setvu?

Naatarima Subotice i okoline ovog proleća treba da se prolećnim kulturama zaseje oko 113.000 hektara, od čega veći deo otpada na privatni sektor. Kako se rokovi radova sve više približavaju optimalnom roku, tako je i sve više eventualnih rešenja, koja možemo čuti sa najodgovornijih mesta i od najodgovornijih ljudi, zaduženih za poljoprivredu.

Poljoprivrednike trenutno muči samo nekoliko problema, koje sami nikako ne mogu rešiti. To je pre svega obezbeđenje goriva, bez kojeg se u poljoprivredi ništa ne može početi. Ovih dana je preko sredstava javnog informisanja saopšteno da se za zaostale bonove iz jesenje setve na određenim mestima može dobiti gorivo. Ako ga je bilo, a poljoprivrednici imali zaostalih bonova i dovoljno novca, verovatno su se snabdeli gorivom? Oni koji nisu imali zaostalih bonova a imali su dovoljno novca ili deviza snabdevali su se gorivom onako kako su sami znali i umeli. Jesu se snabdeli, ali kako sada kada je siva ekonomija proterana sa ulica i naftnih punktova? Obećanje da će se i ovoga proleća obezbediti po 10 litara po jednom hektaru i dalje stoje. Obezbeđenje semena je manji problem. Semena kukuruza ima dovoljno i po različitim cenama. Da je ovo tačno može se svako uveriti obilazeći prodajna mesta a njih je previše. Seme kukuruza se može nabaviti u poljoprivrednim apotekama, prodavnicama mešovite robe, kod proizvođača semenske robe, ali i na „crno“, na zvanično neregistrovanim mestima. Ako je kvalitet semena svugde isti, nema brige. No, da li je kvalitet ponudnog semena zadovoljavajući, u to će se proizvođači možda i kasno uveriti.

Ponegde već može da se nabavi i seme suncokreta. Ranijih godina isto se moglo nabaviti samo putem ugovaranja.

Dubriva bi poljoprivrednici rado više kupovali. Nije da ga nema, ali poljoprivrednici nemaju dovoljno para. Nešto su nabavili menjajući – ugovarajuće dubrivo za pšenicu ili kukuruz iz ovogodišnjeg roda, a nešto i kupuju. No, bez obzira na koji način se poljoprivrednici dovijaju da podubre svoje njive, iste će sigurno ostati posne.

Sredstva za zaštitu bilja – herbicidi – postaju sve manji problem. Jednostavno, o njima se mnogo i ne razmišlja. A zašto da se „već sada razmišlja“ kad većina herbicida ima primenu nakon setve a pre nicanja posejanih useva. Prvo posejati, pa tek onda tretirati. Naravno, ako se imalo novca za kupovinu ne baš jeftinih herbicida. Ako ne bude herbicida ima motika. No, da li ima ko da drži motiku?

Iz ovog kratkog pregleda šta sve treba za prolećnu setvu, lako je uočiti da je novac najveći problem. Pa i jeste problem, kada poljoprivrednici još nisu dobili sav novac za predate proizvode iz prethodne godine. Stručnjaci i odgovorni za poljoprivredu procenjuju da se suma naophodna za obavljanje prolećne setve kreće od 205 pa do 400 miliona dinara, ali još ne znaju gde da je nađu.

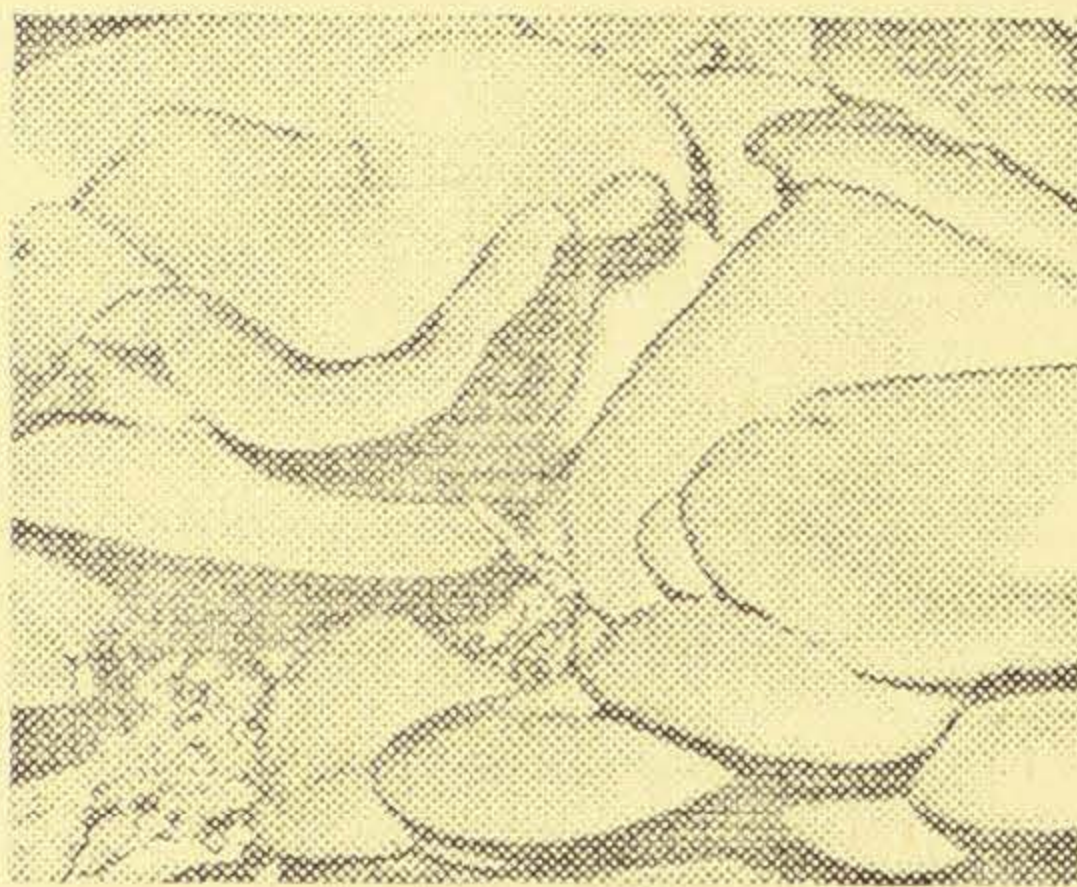
Poljoprivrednici, radite i dalje!

Mr Ivan Rudinski

Uputstvo za proizvodnju gljive bukovače Pogodna u mnogim uvjetima

Bukovača je jestiva gljiva koja se u našim šumama može naći u saprofitskom obliku na mrtvoj organskoj materiji i kao parazit na živom drvetu. Veoma je ukusna, podseća na šampinjone i pruža široke mogućnosti u kulinarstvu. Značajna je po sadržaju belančevina čiji je aminokiselinski sastav sličan aminokiselinskom sastavu belančevina životinjskog porekla, a sadrži i značajne količine mineralnih materija i vitamina.

Bukovača se, za razliku od šampinjona, proizvodi na svetlu ali zaklonjena od direktnog dejstva sunca. Temperatura tokom plodonošenja može biti 15 – 25 °C u zavisnosti od sloja, a vlažnost vazduha treba da je od 80 do 90%. Proizvodnja bukovače može biti u strogo kontrolisanim uslovima ali je uspešna i u prilagodenoj štali, svinjcu, podrumu, sobi ili terasi. Prinos zavisi od kvaliteta supstrata i obezbeđenosti uslova za razvoj. Bukovača se može proizvoditi na različitim supstratima, kao što su: slama žitarica, kukuruzovina, koćanke,

livadsko seno, stabljike graška, soje, pozder, strugotina i drugi celulozni otpadni materijal. Najjednostavniji supstrat je od čiste pšenične slame iseckane na dužinu 2 – 3 cm. Slama se kuva u kazanu punom vode na 100 C 30 minuta, ili se prelije ključalom vodom i dobro pokrivena ostavi 24 časa. Ocedena slama težine 18 – 20 kg prelijeva se sa 1 g „belante“ rastvorenim u 5 l vode. Tako pripremljena i ohlađena slama na 25 °C stavlja se u plastične vreće proizvoljne veličine, najbolje 50×100 cm, koje su prethodno perforirane na svakih 10 cm uzdužno i poprečno perforacijom prečnika 10 mm. Posle svakog ubačenog navijka slame, koji se rukom nabije, usejava se micelija. To se ponavlja sve dok se vreća ne napuni. Uglovi na dnu vreće se isecku da bi se ocedila suvišna voda. Za vreću od 17 do 18 kg vlažnog supstrata dovoljno je 0,5 l micelije, odnosno 3 l micelije na 100 kg supstrata.

Za proraščivanje micelije vreće se stavljaju u tamnu prostoriju u kojoj je temperatura 25 °C i vlažnost vazduha 70 – 80%. Prorastanje micelije traje od 18 do 20 dana. Posle prorastanja micelije vreće se prenose u prostoriju sa dnevnom svetlošću, temperaturom od 15 do 25 °C i vlažnošću vazduha od 80 do 90%. Medusobno rastojanje između redova je 60 – 80 cm. Bukovača se bere dok je mlada i meka; plodonošenje je u talasima u razmaku od 10 do 14 dana. Najveća berba je u prva tri talasa sa ukupnim prinosom od oko 20% od težine vlažnog supstrata.

Micelija se do upotrebe čuva u frižideru na temperaturi 3 – 5 °C, najduže 2 – 3 meseca, a ušine na temperaturi od 37 °C.

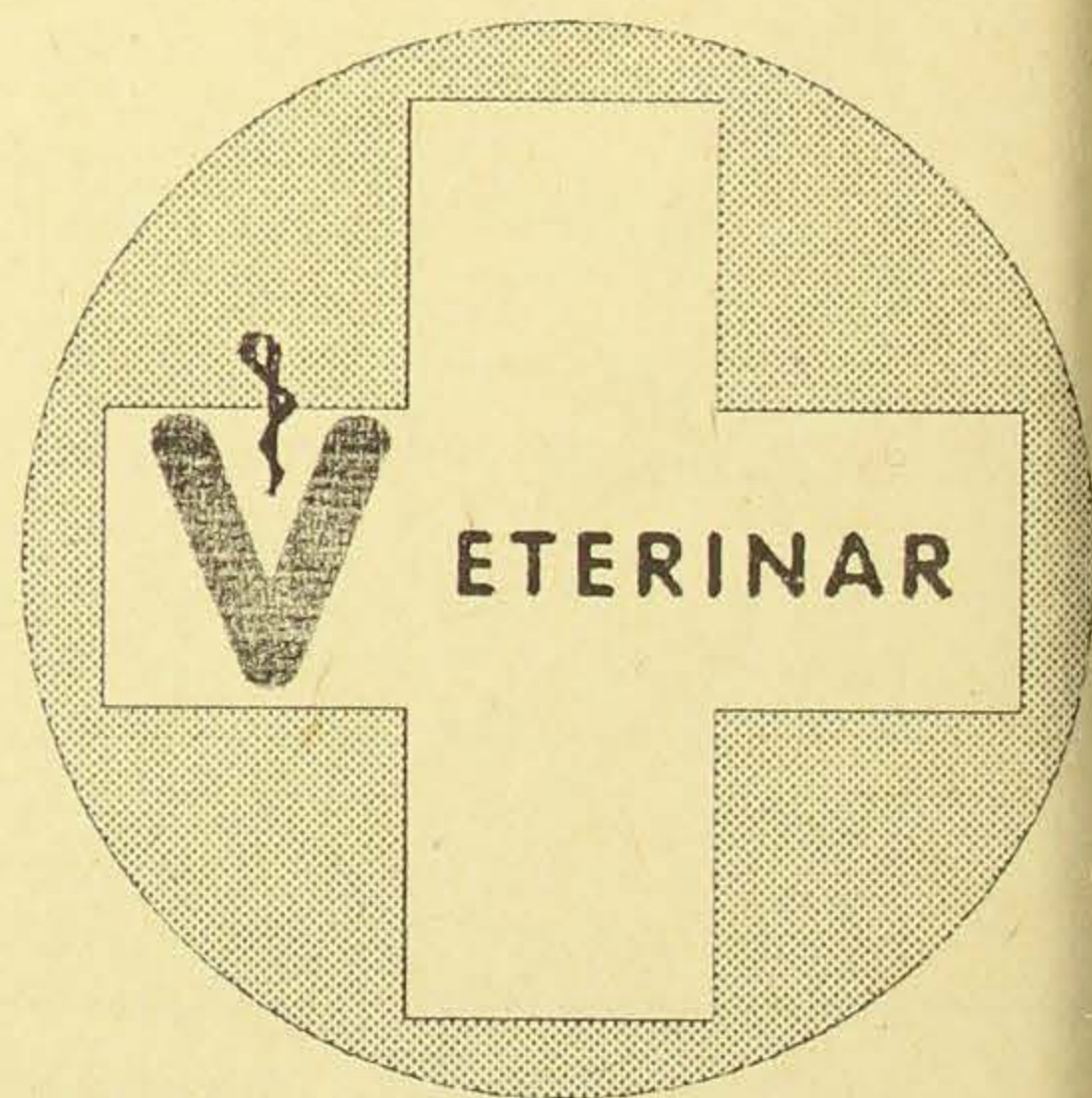
Odgajivačima ždrebadi: Varljivost polnog žara

Ovom prilikom govorio bih o reproduktivnim karakteristikama kobila u pripolodu i upozorio na neke nepravilnosti koje se mogu javiti.

Prvo treba reći da je kobila, kada je polno i telesno zrela, u našem podneblju sezonski poliestrična životinja, što znači da u polni žar ulazi više puta u razmaku od tri nedelje (21±2) proleće i u jesen. Dakle, polni ciklus traje 21 dan u normalnim uslovima. Pripodna sezona kod nas traje od februara do juna i od avgusta do oktobra. Najoptimalnija je u aprilu i maju kada su dani nešto duži, svetliji i topliji a ishrana bogatija vitaminima zbog zelena, na šta kobila izuzetno povoljno reaguje.

Drugo, prvi polni žar posle ždrebljenja javlja se vrlo rano i to već deveti dan, kada u stvari počinju ciklične promene kod kobila. Sledeće parenje nastaje isto nakon tri nedelje. Drugi i treći polni žar posle ždrebljenja daje najbliju plodnost. Raspasanost u kobila traje 4 – 5 dana i ona može biti prava, odnosno fiziološka ili lažna. Kod prave raspasanosti dobro su izraženi i unutrašnji i spoljašnji znaci parenja, dok kod lažne izostaju unutrašnji znaci te kobila ne treba pripustiti. Najpovoljniji momenat za oplodjenje je 1 – 2 dana pre kraja polnog žara. Treba upozoriti na nesklad između želje odgajivača sportskih grla i pravih fizioloških mogućnosti kobila. Poželjno je da ždrebljenje bude što ranije u godini, da bi ždrebe što pre stasale i bilo uspešnije na trkama kao dovogodac. Da bi se to postiglo, kobila se mora pripustiti na početku pripodne sezone što nije tako jednostavno kada se zna da je mali broj kobila koje se pare u rano proleće. Polni žar je na početku nedovoljno izražen i duži, a pripust devetog dana posle ždrebljenja daje slabiji rezultat.

Dipl. vet. Grgo Tumbas

PRIVATNA VETERINARSKA
STANICA

„VETERINAR“

Trg Paje Kujundžića 2/a
(kod Senčanske crkve)
telefon: 024/ 39-229

Radno vreme u ambulanti:
– radnim danom od 7 do 19 časova
– nedeljom od 8 do 11 časova

Prilog stanju epizootija od 1880. do 1900. godine na području Subotice

SVINJSKA KUGA (II.)

Do kraja razmatranog perioda svinjska kuga bila proširena na celu Bačku, tako da je registrovana u Novom Sadu, Somboru, Kuli, Čazmama, Bačkoj Topoli i drugim većim i manjim naseljenim mestima. Nagli tok širenja ove epizootije koja se radijalnim smerovima širila, uslovljen je bio u prvom redu što je oboljenje bilo nepoznato. Nadalje, inkubacioni stadijum je prilično dug, tako da su izgled zdrave svinje bile nosioci zaraze. Onda i pojava da se transportima svinja zatim prenosi na udaljene krajeve. Kao epizootičar za jugoistočne zemlje, odakle se zaraza razgranato širila, spominje se Bačko Novo Mesto.

U širenju zaraze spominju se posebno mesta, koji su usled naglog pada cena svinja u raznim područjima, masovno kupovali svinje po veoma niskim cenama, odnosili ih u svoja mesta – prebivališta, radi klanja i raspele, a daje takvog mesa, doprineli ubrzavanju širenja svinjske kuge. Isto tako spominju se i Crani, koji su uginule svinje dobijali u pokon, raznosili ih, te ih rasparčavali, razbacivši iznutrice, i na taj način i oni doprineli razbuktavanju zaraze. Nadalje, spominje se i da su lisice iskopavanjem zakopanih leševa – nestrudnici – raznosili delove na razne strane, šireći zarazu. Iako su iste godine doneti propisi o zabrani isporuke svinja sa raznih područja, kao i o obaveznom

prijavlivanju svinjske kuge, ilegalno trgovanje nije se moglo obuzdati.

Napominje se da su gubici bili uslovljeni od starosti i kondicije životinja, te da su dobro držane utovljene svinje ugibale oko 40%, slabo hranjene mršave oko 60%, a prasadi iz zimskog prašenja od 60 do 80%. Na području Bačke 1895. godine od sredine juna do kraja godine evidentiran je gubitak od oko 200.000 komada svinja uginulih od svinjske kuge. S obzirom na velike gubitke koje je svinjska kuga izazvala 1885. godine, pojavljuje se i inicijativa, iste godine, za izgradnjom kafilerija u većim privrednim centrima gde postoje klanice, a sve u cilju neškodljivog uklanjanja konfiskata i leševa uginulih svinja, kao i ekonomskog iskorišćavanja.

Zbog stanja epizootija pod lokom gradskog veća od 31. oktobra 1890. godine grad Subotica sa okolnim naseljima podeljen je u sedam zdravstvenih veterinarskih krugova. Ova podela područja učinjena je radi lakšeg praćenja kretanja zaraznih oboljenja, kao i prometa stoke. Opšte okolnosti uticale su na donošenje Zakona o veterinarskoj službi, koji je zvanično proglašen 7. juna 1900. godine. Ovim zakonom data su nova usmeravanja i postavljen je okvir rada stručne službe, kao i bolje obezbeđenje zdravstvenog stanja stoke. Na području Bačke županije 1896. godine bilo je ukupno 58 veterinarara. U Subotici su u to vreme bila četiri veterinarara i to Aladar Mukić, Lajoš Gets, Jožef Tapor i Bela Sagmajster. Vredno je napomenuti da je veterinarska služba u Subotici u razmatranom periodu bila u sklopu javne bezbednosti.

(Nastavak u narednom broju)

Dr Albe Rudinski

Žackalo iz „Poljoprivrednika” za poljoprivrednike

Isto

- Kažu da batina ima dva kraja.
- Pa šta. I zakon ima toliko rupa, pa smo opet živi i zdravi.

Bostandžije

- Koliko kod vas traje sezona bostana?
- Preko cele godine, jer naši seljaci u svako doba godine oberu zelen bostan.

Najveće blago

- Seljak je naše najveće blago.
- Samo ako plaća porez!

Motika

- Nekad se govorilo: nema hleba bez motike!

– More, kako je sa pšenicom sada nema hleba ni sa matematikom.

Zdrava hrana

- Svi sada, moj komšija, traže zdravu hranu.

– Traže, a agrar naš smrtno bolestan!

(na. vi.)

Kada biljkama treba leka, tu je:

POLJOPRIVREDNA APOTEKA „AGROSU”

Stari Žednik

Žarka Zrenjanina 11

tel: 787-043

Radno vreme:

od 7 do 16 časova

subotom od 7 do 13 časova

Saveti o zaštiti bilja

Šta bi trebalo da znamo o pasulju NE PODNOSI GA SVAKI STOMAK

Pasulj – (*Phaseolus vulgaris Savi L.*) – je vrlo stara kultura.

Indijanci su ga gajili pre otkrića Amerike. Breme pasulja je pronađeno u starim grobnicama Meksika i Perua. Kao domovina pasulja smatra se Južna Amerika. Tamo je gajen zajednici sa kukuruzom, bundevom i krompirjom. U Evropu je prenesen ubrzo posle otkrića Amerike. Početkom XVI veka već je poznat u Holandiji, a sredinom XVI i u Rusiji. Južni Sloveni su ga verovatno dobili preko Italije. Najverovatnije da se kod nas pasulj gaji od XVII veka.

Zahvaljujući hranjivosti i bogatstvu belančevinama, pasulj je pored pšeničnog hleba i krompira, najčešća životna namirnica. Pored belančevina, pasulj sadrži i značajne aminokiseline. Sadrži do 26% belančevina, 1,5% masti, a od aminokiselina u 100 g izmenenog zrna pasulja ima: tirozina (do 0,61%), triptofana (do 0,7%), lizina (do 2,18%), arginina (do 2,66%), histidina (do 0,73%), cistina (do 0,6%) metionina (do 0,45%). Sadrži 52% ugljenih hidrata.

Pasulj živi u simbiozi (u zajednici življenja dve i više vrsta različitih organizama) sa bakterijama, te na taj način obogaćuju zemljište azotom. Zavisno od sorte, količina azota koja ostaje u zemljištu, nakon pasulja, kreće se od 140 do 170 kg/ha, što je ravno sadržini

azota u 30 tona stajskog đubriva ili 500 kg KAN-a.

Pasulj ima značajno mesto u ishrani ljudi. Često i uspešno zamenjuje meso. Kod nas se prosečna godišnja potrošnja po stanovniku kreće do 10 kg. Zrno se koristi i u preradi – prehrambenoj industriji. U svesti mnogih pasulj se smatra „sirotinjskom hranom”, što se ne bi smelo prihvatiti, baš iz razloga bogatstva sastojaka koje sadrži. Svaka domaćica zna niz specijaliteta od pasulja, a ima i svoju omiljenu sortu. Ljuska zrna pasulja je bogata materijama koje su teško svarljive, kao što su: sirova vlakna, pektini i dr., pa se pasulj ne preporučuje za jelo osobama koji imaju bolesne organe za varenje. Onima koji ne mogu da odole preporučuje se za jelo pasiran pasulj (bez ljuske) – pire, kaša ili čorba. Pasulj stvara kiselinu i nadima stomak, pa osobe koje imaju problema sa želucem ne treba da ga konzumiraju.

Pasulj traži umernu vlagu, te i uspeva u umereno vlažnom i umereno toplom klimatu. Minimalna temperatura za klijanje semena iznosi 10 C, a optimalna se kreće oko 18 C. Tek iznikle biljke su veoma osetljive na niske temperature i stradaju kod temperature od -1 C. Kod cvetanja i formiranja mahune traži veću vlagu, pa ga je u slučaju suše, potrebno navodnjavati. Plodored za pasulj treba sastaviti tako da se ne vraća na istu parcelu najmanje u razmaku 4 – 5 godina. Najbolji predusev je kukuruz i krompir. Loš predusev je šećerna repa, jer iza nje ostaje dosta zbijenog zemljišta. Za pasulj treba da

bude srednje duboka obrada zemljišta. Prolećna priprema se izvodi desetak dana pred setvu. Predsetveno đubrenje je sa 400 – 500 kg/ha NPK 10:20:30 ili 15:15:15. Prehrana KAN-om se obavlja pri međurednoj kultivaciji u fazi kada biljka ima četiri prava lista. Količina semena po 1 ha kreće se za sitnozrne sorte 70 – 90 kg, a za krupnozrne 100 – 140 kg. Optimalni rok setve je kada se temperatura ustali na 10 C, odnosno kada setveni sloj zemljišta dosigne temperaturu oko 15 C. Pasulj je veoma osetljiv na herbicide i zato kod izbora herbicida treba biti stručan i pažljiv. Pre setve upotrebljava se „Herbitref” ili „Sutref” uz inkorporaciju u dozi od 1,5 l/ha. Takođe pre setve može se koristiti „Stomp 330” u dozi od 4 l/ha. Odmah posle setve, a pre nicanja, može se primeniti „Afallon” u dozi od 1,5 kg/ha. Posle setve, a pre nicanja, mogu se upotrebiti: „Alahlor 48” u dozi od 3 do 4,5 l/ha, „Dual” u dozi 2 – 3 l/ha, „Lasso” u dozi 3 – 4,5 l/ha. Najrasprostranjenija i najštetnija bolest pasulja je antraknoz. Naročito veliku štetu može načiniti u kišno vreme. Napada lišće i mahune, na kojima nastaju duboke pege, oivičene crvenom zonom. Zaražene biljke se suše. Ovu bolest izaziva gljiva koja prezimljuje u semenu i biljnim ostacima. Suzbijanje se vrši blagovremeno prskanjem „Cinebom”, „Dithanom”, „Benlejtumom”.

Prinos pasulja je različit. Zavisno od sorte kreće se npr. kod sorte „biser” od 2,5 do 4 tone po hektaru.

Mr Ivan Rudinski

Vitaminska biblija ŠTA SU VITAMINI?

Kada pomenem reč „vitamin“ većina ljudi pomisli na pilulu. Pomisao na pilulu predočava konfuzne predstave o lekovima i drogama. Iako vitamini često mogu da ostvare što i lekovi i droge, oni nisu ni jedno ni drugo.

Sasvim jednostavno, vitamini su organske materije neophodne za život. Bitni su za normalno funkcionisanje naših tela i, osim nekoliko izuzetaka, ne mogu biti proizvedeni ili sintetizovani u našim telima. Oni su nepohodni za naše rastenje, krepkost i osećaj dobrog zdravlja. U svom prirodnom stanju nalaze se u majušnim količinama u organskoj hrani. Moramo ih dobiti iz tih namirnica ili putem prehrambenih dodataka.

Ono što treba da imate na umu jeste da dodaci koji su dostupni u obliku tableta, kapsula, tečnosti, praha, čak i injekcija, još uvek predstavljaju samo hranjive materije i da su oni, ukoliko nisu sintetički proizvedeni, takođe dobijeni iz živih biljaka i životinja.

Nije moguće održati život bez svih esencijalnih vitamina.

Šta vitamini nisu

Mnogi misle da vitamini mogu da zamene hranu. To nije tačno. U stvari, vitamini se ne mogu asimilovati bez unošenja hrane. Postoje mnoga pogrešna verovanja o vitaminima, i nadam se da će ova knjiga većinu njih razjasniti. Vitamini nisu pilule za jačanje i sami po sebi nemaju kalorijske ili energetske vrednosti.

Vitamini nisu zamena za proteine ili bilo koje druge hranjive materije, kao što su minerali, masti, ugljeni hidrati, voda – čak nisu zamena ni jedan za drugog!

Sami vitamini nisu sastavni delovi strukture našeg organizma.

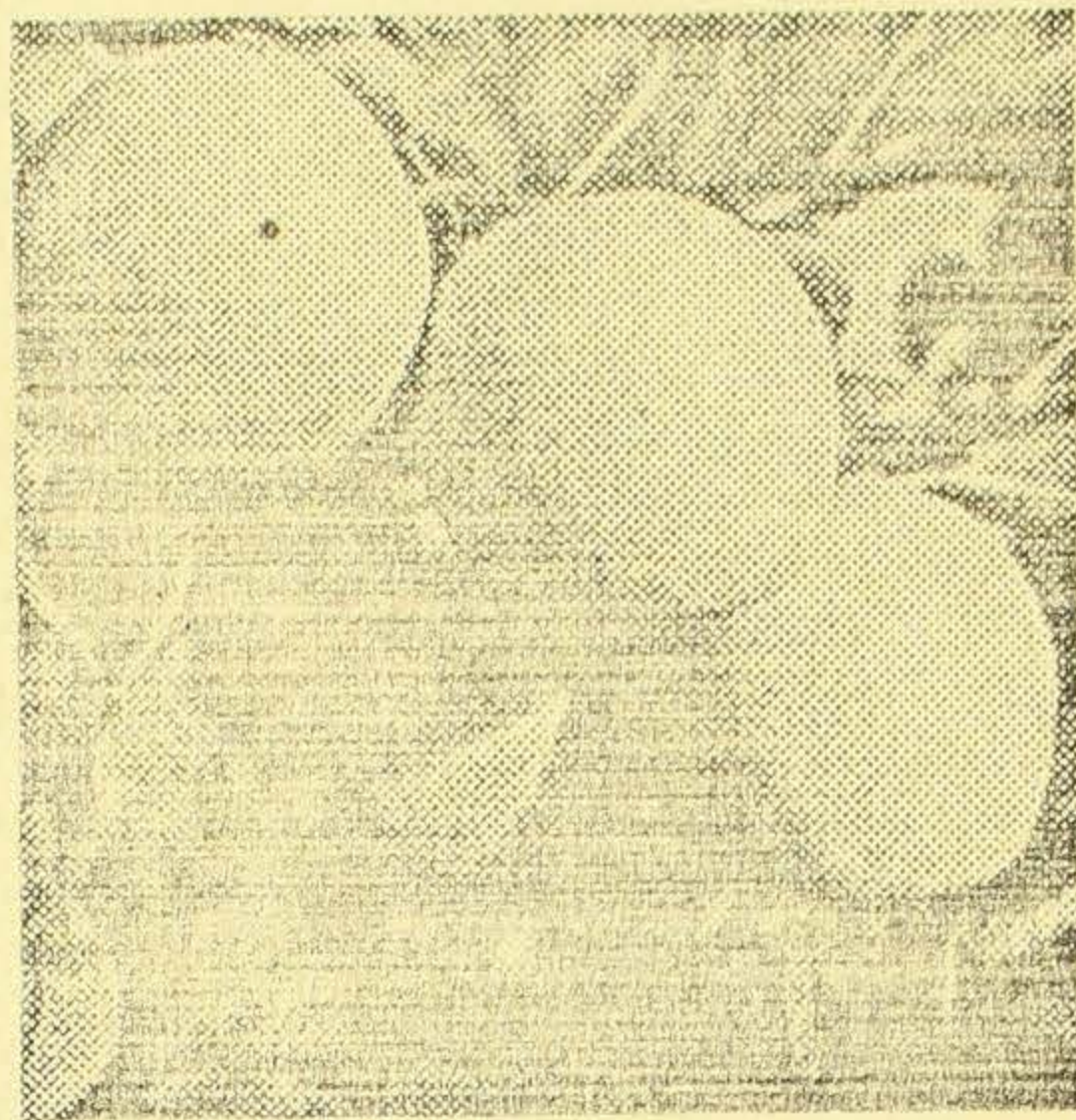
Ne možete da uzimate vitamine, da prestanete da jedete i očekujete da budete zdravi.

Kako vitamini deluju

Ako zamislite telo kao automobilski motor sa unutrašnjim sagorevanjem, a vitamine kao svećice, prilično ste dobro predstavili sebi kako ti začudujuće majušni sastojci hrane deluju na nas.

Vitamini su sastavni delovi naših enzimskih sistema koji, delujući poput svećica, podstiču i regulišu naš metabolizam, održavajući nas aktivnim i vrlo sposobnim.

U poređenju sa našom potrošnjom ostalih hranjivih sastojaka, kao što su proteini, masti, ugljeni

hidrati... naša potrošnja vitamina (čak i pri nekim predoziranim režimima) neznatna je. Ali deficit, čak i samo jednog od vitamina, može dovesti u opasnost čitav ljudski organizam.

Treba li uzimati dodatke?

Pošto se vitamini nalaze u svim organskim materijama, od kojih neke sadrže jednog od vitamina

više nego drugih i u većim ili manjim količinama, može se reći da ako jedete „pravu hranu“ u uravnoteženoj ishrani dobijate sve vitamine koji su vam potrebni. I verovatno ćete biti u pravu. Problem je u tome što malo nas može sebi da pripremi takvu mitsku hranu. Prema dr Danijelu T. Kigliju (Daniel T. Quigley) autoru dela *Nacionalna nehranjenost* (The National Malnutrition): „Svako ko je u prošlosti jeo preraden šećer, belo brašno ili konzerviranu hranu ima neko oboljenje izazvano pomanjkanjem nekog sastojka u hrani, a stupanj oboljenja zavisi od procentualnog učešća takve hrane sa nedostacima u ishrani.“

Pošto su u većini restorana skloni da podgreavaju hranu ili da je održavaju toplom lampom za grejanje, ako često obedujete van kuće izloženi ste opasnosti od nedostatka vitamina A, B i C. (Ako ste žena između trideset i četrdeset godina, ova vrsta obedovanja koja vas pošteduje posla verovatno će vas koštati dragocenog kalcijuma i gvožđa.)

Većina namirnica koje jedemo bila je podvrgnuta nekoj obradi i lišena nekih hranjivih sastojaka. Uzmimo razne vrste hleba i žitarica kao primer. U stvari, sve vrste hleba i brašna koje nalazimo u današnjim samouslugama bogate su jedino ugljenim hidratima. „Ali oni su obogaćeni!“ – reći ćete. Upravo je tako ispisano samo na nalepnici: „obogaćeni“.

Obogaćeni? Standard obogaćivanja za belo brašno sastoji se u tome što se dvadeset dva prirodna sastojka koji su uklonjeni nadoknađuju sa tri B vitamina, vitaminom D, kalcijumom i solima gvožđa. Pa zaista to je prilično krhak kolač za osnovnu životnu materiju.

Mislim da možete shvatiti zbog čega je odgovor o dodacima jasan.

Zdravko

PČELINJAK U OŽUJKU

– U ovom mesecu već počinje aktivna pčelarska sezona –

U ožujku je na pčelinjaku i u košnici život sve intenzivniji. Pčele uveliko izleću i počinju sakupljati nektar i polen (cvjetni prah). Leglo dobrih zajednica zauzima 3 – 4 rama. Potrošnja meda iznosi 2 – 3 kg mesečno. U ožujku se obično može uočiti tzv. „proletno slabljenje“ pčelinjih zajednica, jer stare pčele počinju ginuti a mladih još nema dovoljno da bi nadoknadile taj gubitak. Sve to od pčelara zahtijeva više rada i pažnje.

Tri najvažnijih pčelarskih radova u ovom mesecu.

– Ako prvi letimično proletni pregled nije obavljen u toku veljače, on se mora obaviti početkom ožujka kako bi se odmah poduzele neophodne mjere.

– Deset do petnaest dana kasnije treba obaviti detaljan proletni pregled i utvrditi stanje matice i legla, rezerve hrane, jačinu zajednice ispravnost saća i zdravstveno stanje pčela i legla.

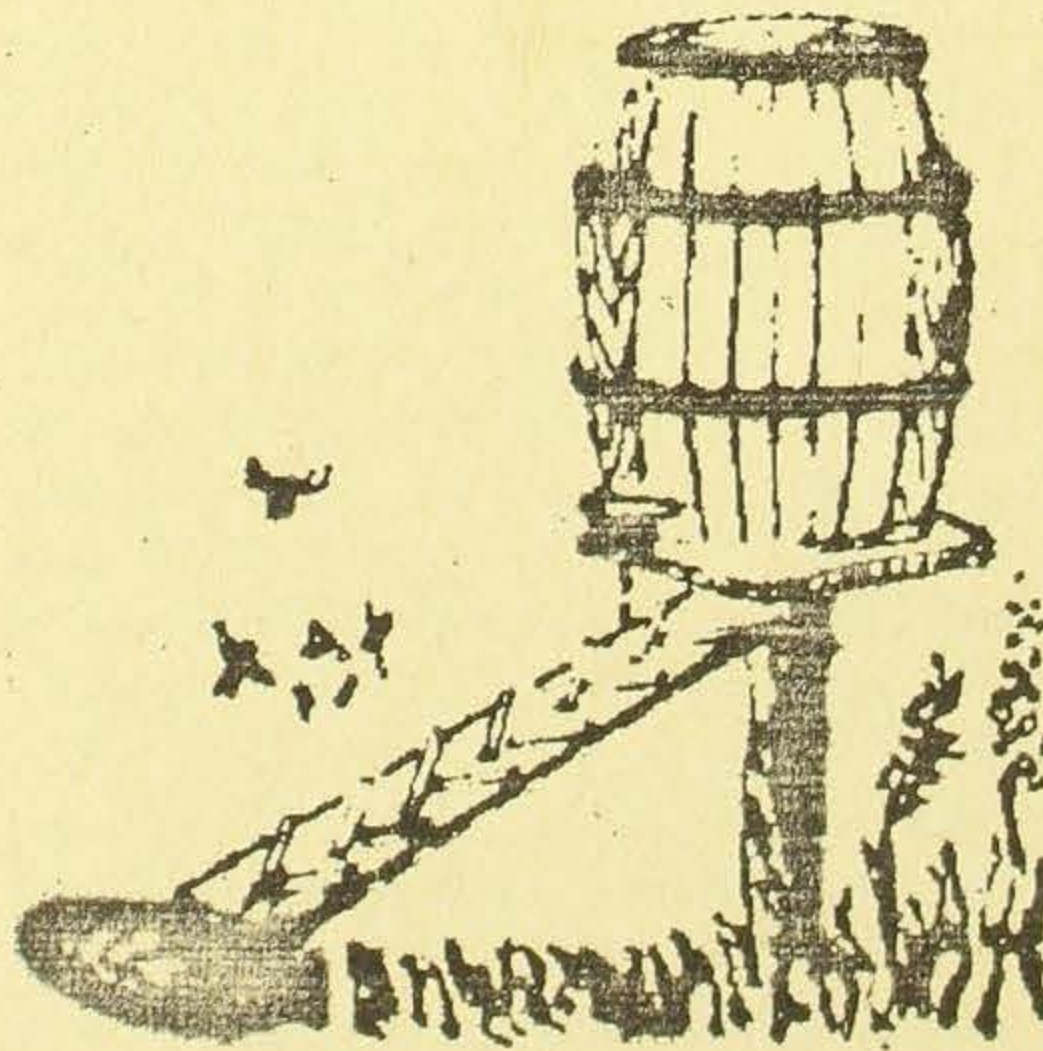
– Otpatke s podnjače treba što prije očistiti i spaliti jer mogu biti izvor zaraze i bolesti.

– I oše matice zamjenjuju se mladim, plodnim, kako bi se obezbijedio nesmetan razvoj svih produktivnih zajednica.

– Spajanje pčelinjih zajednica obavlja se samo kada nema rezervnih matice. Prethodno se loša matica odstrani i zajednica pripoji zajednici s dobrom maticom.

– Pčelinje gnijezdo treba suziti i utopliiti, jer toplota je sada isto tako značajan faktor kao i hrana, pošto vrijeme zna biti vrlo promjenljivo.

– Zajednicama se obezbjeđuju hrana, a u slučaju nedostatka polena, pčelinje zajednice treba prihranjivati šećernom pogačom a kasnije šećernom otopinom koji se pripremaju s bjelančevinama.

– S povećanjem razvoja legla nastaju i velike potrebe za vodom. Stoga na pčelinjaku treba postaviti higijensko pojilo.

– Ako prilike dopuštaju da se leglo pogleda, ne treba propustiti da se matici obezbijedi prazno saće u centru klubeta, namijenjeno leglu. Ono treba da je srednje starosti i dobre kvalitete.

– Pčelari, kod otvaranja košnice, trebaju imati na umu da bi se samo vidio položaj izgled pčelinjeg klubeta, djelomice se može pogledati košnica i na temperaturi 10 – 12 C ali okvire ne treba pomjerati na temperaturi nižoj od 14 C. Košnica se može potpuno otvoriti, s nužnim „zavirivanjem“ u leglo tek kada temperatura zraka dositigne 16 – 17 C.

– Sprečavanje i liječenje bolesti treba poduzeti odmah nakon pregleda košnice. Ako se utvrdi prisustvo parazita ili bolesti, pristupa se odgovarajućim mjerama – kemijskim i biološkim.

Pojilo

Povećanjem razvoja legla u proljeće, nastaje i velika potreba za vodom. U ovo godišnj doba pčele donose vodu u košnicu ne samo po lijepom vremenu, već i u hladnim i vjetrovitim danima. Ako je voda daleko od pčelinjaka, tada mnogo pčela strada.

Da bi se umanjilo njihovo stradanje, na pčelinjaku treba blagovremeno postaviti pojilo. Ono se izrađuje u vidu sudova raznih oblika i veličina. Najpodesnije je burence s slavinom – postavljeno tako da voda kaplje na dasku koja ima izdubljeni žljeb u vidu izlomljene crte. Namjesto žljeba na dasku se mogu prikovati letvice koje sprečavaju da se voda brže sliva.

Pojilo treba postaviti na osunčano mjesto. Da bi se pčele privukle na pojilo, prvih nekoliko dana dasku treba premazati medom. Pojilo se sipa mlaka voda.

Ante Zomborčević

Aforizmi

Osobni zanos prema uzvišenom trpi opterećenje tendenciozne nivelacije okruženja.

Što će njemu ordenje i priznanja kad mu je kuverta sve tanja i tanja.

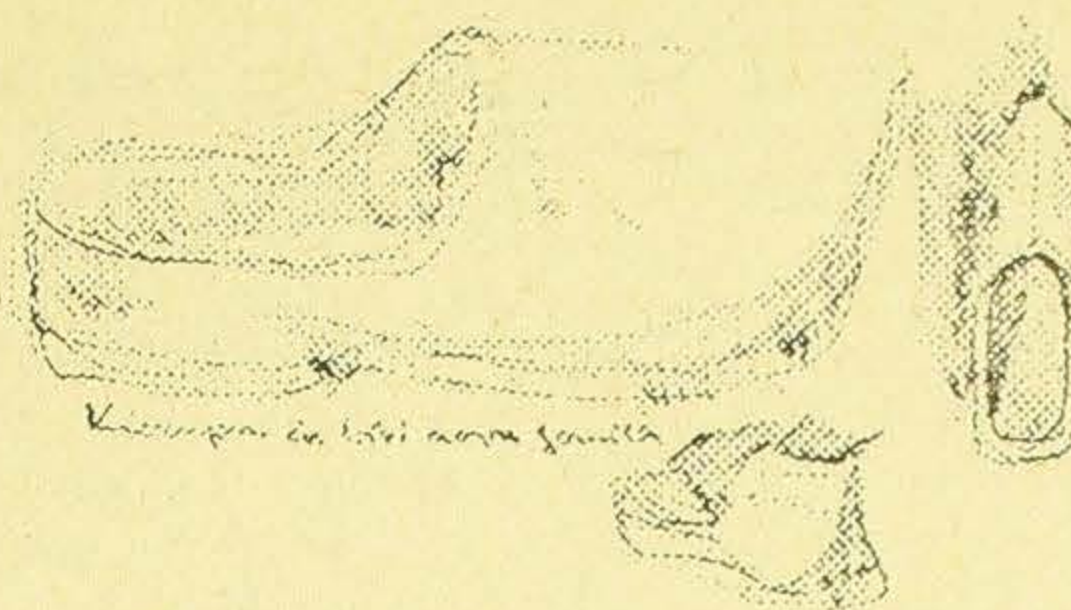
Čovjek sazrijeva čitavog života, ali prije uvene nego što sazri.

Mnogi brakovi sklapaju se iz koristoljublja – na vlastitu štetu.

Uzaludno je ostvariti propalu ideju.

Ako Neki Anakronizam Patentiraš, Razluči Činjenice I Čakule!!

Željko Skenderović

ŽALOSNA EKONOMIJA

– Ha, jesil čuo priko televizora? Šta sam ti ja divanijo? Tu kod nas triba reda, i biće ga. Naoštrili su zakon bolje neg zec na bodljivu travu!

– E moj Pajo. Pa tebe je taj tvoj miroštaški televizor načisto raspametijo i izludijo. Sad je već zaboraviš kazt i „Faljniš“ kad udeš u tudu avliju. baš ko moja krmača Zelja kad ode u tuđe kuruze. Očeš ličit ko televizor – „Dragi gledaoci“ – a vamo misli „Ko vas aka blendonje i zjalonje, proždrićete opet sve što smo vam skuvali“.

– Ta nemoj tako, komšija. Samo sam ti se tio požalit na sivu ekonomiju.

– O ne! Opet si ko Švabo tralala! Pa dobro, ajd da sidnemo tu u ketrenac na čutke, baš sam namrvijo, pa čutkazujem. Ako ti nije mrsko, možeš mi pomoć, a ja ću otrčat rad bokalića vina.

– Ta mani ketrenac. Dobro je tu na prigrivku. Baš danas ogrijalo.

– Pa dobro kad ti se neće.

– A bokalić? Pa bolesnom se nudi dunc.

– Saću ja – kažem a pomislim u sebi: otac ga onaj prokarto žderin. Čutkazovat neće, zato mu godi prigrivak, a bokalić oće! Al šta ćeš. Nije rdav ova-ko, za komšiju. Jeste da je malo glupav, al Bože moj. Pa niko nije savršen.

Donesem ne bokalić, već lončić od jedno podrug litre, jel će bit i jače, pa nazdravim. Pajo otare dlanom brkove, a dlan o čačkire pa će:

– Znaš crko mi ono prija televizor. Odušem ti ga ja kod Fabijana, ta znaš ga, radi u servisu, a kod kuće na crno, da ne kažem na sivo. Sad je slika ko prilika, al odro me ko zeca. Pripovida on meni o katodama, o civima, pa lampašima, ko da sam ja u Nišu roden.

– Šta oš. Čovik ti napravio i naplatio i sad, kadgod ti štogod crkne, uvik možeš kod njega. I

često će biti zabadavod. Znam ja take. Oni čuvaju svoje mušterije. Nego, šta veliš na ovo? Meni se popreo butanski režov. Te jedna karika malo radi, drugu ne mož uključit, a treću isključit. Ova moja mi dvi nedilje skakala na vr glave, ko pivac na badnju, da to opravim. Probo ja. Čačko lijevo, čačko desno, kad štogod ispalo! Niki štrof i niki feder. Ajd, šta ću. Počulio uši i u državni servis. Koja siva ekonomija? Nika polovnjača mi se nasmije. Razvukla usta od uva do uva, pa će: – Dodite za dva dana i sve će biti u redu.

– Kako, kad ni ne znate šta mu fali? – pitam ja.

– Pa imamo mi zato stručnjake – i opet razvuče blende.

– Kažem ti ja! Državna radnja je to! – lane Pajo i privati lončić.

– Ne trči ko šiše prid rudu. Nisi sve čuo. Odem ti ja na dva dana kad moj rešov tamo u čoši, di sam ga ostavio. Pitam onu smijačku, koja se više sad i nije tako smijala, imal ko stariji od nje tu u ovom državnom ćumezu. Na to se otvore vrata i niki debeli, a i za po glave višji od mene pita: „Di je problem“? „Tu u čoši“! – isprsim se ja i pokažem prstom u rešov.

– I onda ti cigurno pomogo. – opet će Pajo.

– Pomogo očin. Ta ni pogledo nije u rešov, dok sam ja deklemovo falinge.

– I?

– I tako, kad sam četvrti put očo, vidim rešov na stocu, s ciduljom. Sav sam se obradovo, Mal ga nisam poljubio od dragosti.

– Debelog?

– Pa ti stvarno znaš past, ko crisp s tavanice! Kaki debelog – rešov.

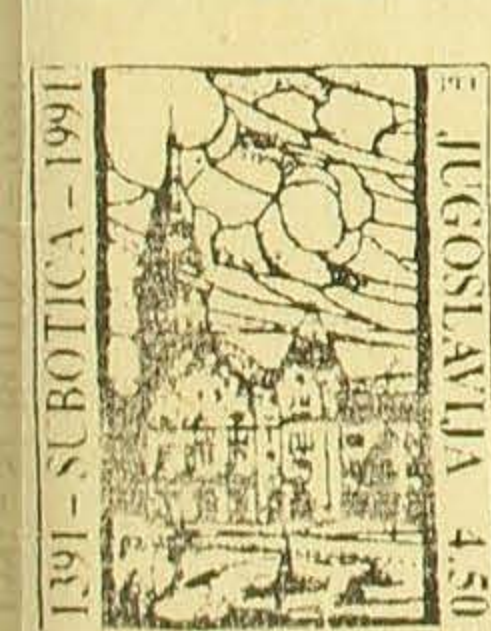
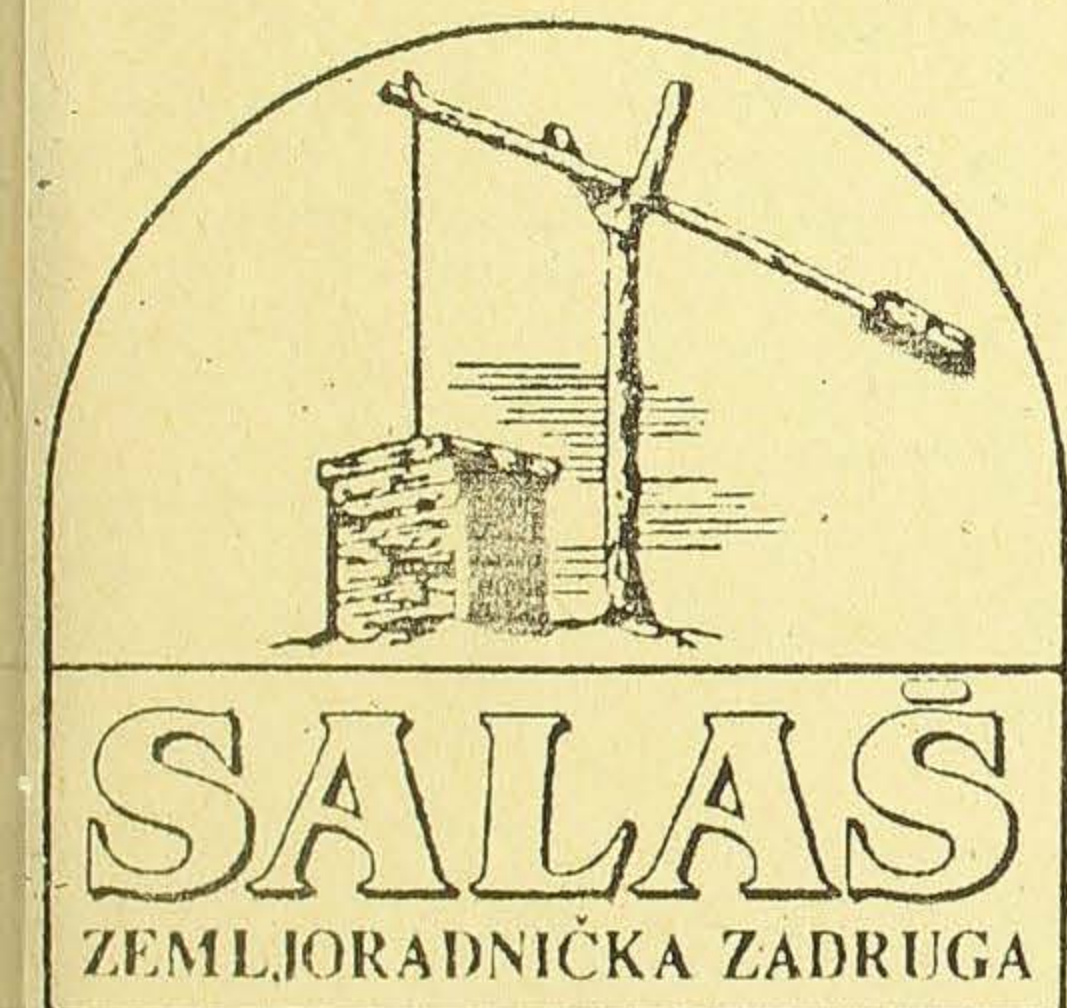
– I sad cigurno radi ko bisan, a ni skupo nije bilo?

– Skupo, po pravdi i nije bilo, al ništa ni urađeno nije. Samo je vraćen onaj štrof i feder, al, da ne grišim dušu i rađeno je štogod. Sad jednu ringlu uopšte ne mož zapalit, s drugom bi svinče mogo palit, a treća je ko onaj lajt šo u diskovima. Malo gori pa ne gori.

– Cigurno si ga reklamiro i stručnjaci ga sredili.

– E, to ću ti pripovidat za dvi nedelje, pa ćeš onda čut šta je siva, a šta žalosna ekonomija.

Grga

VODOZNAK

Kao jedno od veoma uspješnih zaštitnih sredstava od krivotvorenja maraka predstavlja vodoznak koji se nalazi u samoj strukturi papira. Kod izrade papira, još dok je masa žitka, nanosi se pokretnim valjkom, na čijoj donjoj površini se nalazi

ispupčen crtež – vodoznak. Valjkom se prevlači preko litke mase i slika vodoznaka se utiskuje u masu, koja, kada se osuši, izgleda kao svijetlo i prozračno mjesto, pa se po tom i dobio svoje ime – vodoznak.

Ove neravnine nisu jako uti-

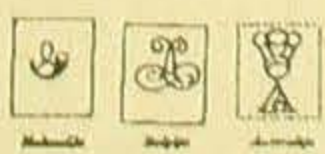
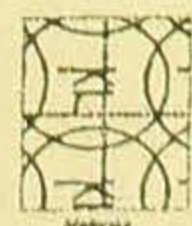
mutite i mogu se dodirnom utvrditi.

Može se kod neštampnog papira

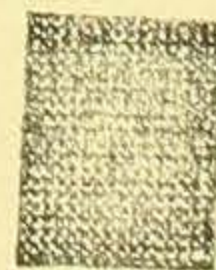
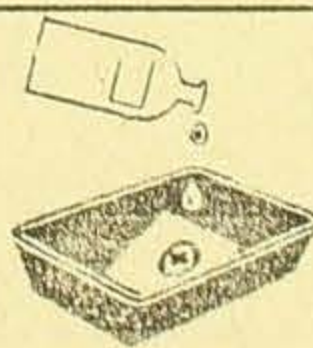
može vrlo lako uočiti ako se papir okrene prema svijetlu. Kod štampnog papira, gdje ima jedan ili više slojeva boja, to je teško utvrditi. Često se s njim ne može uopće ustanoviti vodoznak. Istrživač vodoznaka služi kao pomoćno sredstvo za utvrđivanje vodoznaka. Za to nam je potrebna neka mala posuda sa žutuom podlogom i čisti benzin ili petrol – etar. Filate-

listi se najčešće služe čistim benzinom u koji se slobodno može staviti i najskuplja marka radi utvrđivanja vodoznaka, jer od čistog benzina ne dolazi ni do kakvog oštećenja papira, boje a niti gumirane zadnje površine marke.

Po ustanovljenju vrste – tipa vodoznaka – marku izvadimo iz benzinske kupke i ostavimo da se osuši, odnosno benzin ispari. Isto tako se može ustanoviti i oštećenje marke, tzv. prozor, kada je papir mehanički oštećen ali nije vidljiv golim okom. Naravno, kod ovog eksperimenta pušači bi bilo dobro da se suzdrže pušenja.

Vodoznak ima bezbroj vrsta i tipova kod pojedinih izdanja: krune, cvijeće, slova, brojke, šare, pruge, valovite linije, zvijezde, orlovi, saće, strijele, grbovi, poštanski rog. Na pojedinim markama može se, (ali i ne mora) nalaziti cijeli crtež, odnosno samo jedan njegov dio, dok se drugi nalazi na susjednoj marki. Pored vodoznaka postoji i kontrolni znak (koji se vidi na slici 1 u crnoj posudi) križ u dvostrukom ovalu. Ovakav križ je utisnut u pripremljeni papir tek prije štampanja maraka.

Prilikom štampanja maraka, prije samog štampanja, može se utiskivati i vidljiva kao i nevidljiva osnovna štampa. Zanimljiva je osnovna štampa u obliku mreže kao i pomenutog malog križa u dvostrukom ovalu, koji se štampaju jednom bojom nevidljivo za oko. Tek pod dejstvom nekih kemikalija kao što su sumporvodik ili amonijak, tek njihovim dejstvom na marku pojavljuje se ova slika nevidljive osnovne štampe. Ako su marke štampane sa vodoznakom to se uvijek naznačuje u katalogima tako da se numeriraju ako ih ima više vrsta i prikazuju se u posebnom objašnjenju, odnosno pored svakog izdanja prikaže se slika vodoznaka. S obzirom na marke kod kojih ima mnogo vodoznaka, mora se obratiti pažnja kako se gleda vodoznak: s lica marke, odnosno s poledine. Svi ovakvi slučajevi bi trebali biti dati u objašnjenju vodoznaka kod svakog pojedinačnog kataloga. Često je potrebno obratiti pažnju na ovu sitnicu – vodoznak – jer veoma često marke sa ili bez drugog vodoznaka ima veoma različitu cijenu. Kod kontrole vodoznaka, ako je štampa marke osjetljiva na benzin, daje se također posebno objašnjenje tj. upozorenje. Prve pokušaje utvrđivanja vodoznaka najbolje je višiti s nekom jeftinom markom i u prisustvu iskusnog filateliste.

Ljudevit Vujković Lamić

Iz starog tiska

Kod nas na mnogim položajima side ljudi bez kvalifikacija, a u isto vreme mnogi diplomirani ljudi nemaju nikakvog namištenja i lutaju tamo amo po ulici gladni i žedni. Zašto?

Evo odgovora:

U jednoj manjoj državici došao jedan stranac jednom svom poslovnom drugu.

– Vidite – kaže domaći prilikom jedne šetnje – ovaj metač ima maturu.

– Jadnik.

– I ovaj šofer ima maturu.

– Jadnik.

Šetaju se tako dalje, te će jednom onaj stranac da upita domaćeg:

– Recite mi ko kod vas nema maturu?

– Ministar prosvite.

Pojedini bunjevački političari strašno su zavađeni među sobom. Zašto?

Odgovor:

Dva derana se strašno potukla na ulici.

Prode tuda jedan gospodin i reče im:

– Ej, ej, dico, ne znate da morate da ljubite čak i svoje neprijatelje.

– To je tačno – odgovori jedan od dječaka – samo što mi nismo neprijatelji već rođena braća.

Nudi se ...

Na vist Ministarstva poljoprivrede da će se provesti nova agrarna reforma i podilit još 270.000 jutara zemlje, nudim svoje usluge kao prvoklasni „stručnjak“ sa višegodišnjom praksom, pošto sam jednu Agrarnu zajednicu već „udesio“ – Dušana Stojkovića – „Gebra“.

(Bunjevačko žackalo, 1940.)

Vozanje

Uskoro će poskupiti prijevoz, život je odavno pojeftinio. U prosjeku, ne ide nam loše. Lijepo je od njih što nas ljuljaju, što nas vozaju ... Ali, što nas za nos vuku?

Senzacionalno

Ana Prčić putuje u Haag

Nenadano, iako je nada za putovanjem u Haag velika, Ana Prčić otkrila je dio svoje bogate aktivnosti u budućnosti antologijskom izjavom „da će se jednog dana i u nekim boljim vremenima, možda i u Haagu videti“ prilikom susreta s gostima koji su posjetili Suboticu. Haag, zanimljivi nizozemski grad, voljeli bi posjetiti mnogi. Istina, s različitim motivima i razlozima. A netko će u njega otići pod izlikom „službenog puta“. Razlog ili motiv Anina odlaska u Haag za sada se ne zna. Ali, ne leži vrag – drag je Haag, čuti se mnogo što. Jednoga dana u boljim vremenima, koji su pred nama, netko će TAKO kako TREBA Haag gledati, a nekome će to donijeti olakšanje.

Nama je dovoljno da znate za nas

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karadordev put 1 telefon (danonoćno): 024/51-514
- Bajmok, JNA 3 (u cvjećarnici „Mariška“), telefon (danonoćno): 024/762-024
- Palić, Joó Lajos 18 (u cvjećarnici „Orchidea“), telefon: 024/752-759
- Ilorgoš, Borisa Kidriča 7 telefon (danonoćno): 024/792-202
- Novi Kneževac, Maršala Tita 16

U najnovijem (109.) broju donosi:

- Ličnost sedmice: Zoran Dindić – Prelomljeno pošteno
- Feljton o „folksdojčerima“: Domaćim Švabama kolektivna krivica
- Prva knjiga Matice srpske: Kad su knjige narandžaste

SUBOTIČKI POSLOVNI
INFORMATOR
24000 SUBOTICA, Trg Slobode 2/1
Telefon: (024) 20-598

Bunjevačka narodna pripovijetka Zna se kako je dida

završio

Baba imala kuću na sokaku kojim se išlo na kalvariju. Dice nije imala, čovik je ostavio, pa je živila sama.

Bio pijanac i kartač, a sotim ide sve drugo što nije dobro. Livčom je istuko, da je ostala bogalj, pa nesto ko u vitar, nikad posli

nije čula za njeg.

Što starija sve manje je izlazila iz kuće. Manila se već i crkve.

Jedared pridveče izašla u avliju. Učini joj se da sokakom ide karvanj sveta.

Očiškrine kapiju, a ono baš tako: svit se vraća od kalvarije u varoš. Misli se ona: daleko je još Velika nedilja i Uskrs, šta bi svit tražio na kalvariji?

A ni u kraj pameti joj da su na šancu iza kalvarije višali kad bi kakog haramiju ei ubitelja osudili na smrt.

Naide jedna poznata mlada, pa je zaustavi:

– Rano moja, otkale ide ovaj silan svit?

A mlada se zagledala u nju, pa će:

– Majko, koliko godina je kako niste vidili vašeg didu?

– Baš danas je deset. Bar da je samo i jedan dan ranije oćo, ja danas ne bi bila šantava.

Pamti baba i dan i šta je onda od livče zaradila, a mlada vidi da se ne dosića šta je bilo danas, pa će opet pitat:

– A je l' bi posli toliko godina poznali vašeg didu?

– I na višalama.

– E, onda idite pod višala. Kažu da i' do mraka neće skidat, a vise trojica.

Kazivao: Luka (Lujó) Kujundžić, Tavankut
Zabilježio i obradio: Balint Vujkov